

НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ

Миколенко О. П.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

Частина 2

Видавництво НУА

НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ

Миколенко О. П.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК
для студентів вищих навчальних закладів
у 2 частинах

Частина 2

Харків
Видавництво НУА
2017

УДК 657.1 (075.8)
ББК 65.052.0р30-1
М 59

*Рекомендовано до видання рішенням вченої ради Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія»
Протокол № 4 від 27.11.2017 р.*

Рецензенти:

Пилипенко А. А. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця.

Амосов О. Ю. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної теорії та фінансів Харківського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України.

Цибульська Е.І. – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки і права Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія».

М 59 Миколенко, Олена Петрівна.

Бухгалтерський облік: навч. посіб. для студентів ВНЗ у 2-х частинах / Миколенко О. П. ; Нар. укр. акад. – Харків : Вид-во НУА, 2017. – Ч. 2. – 224 с.

У навчальному посібнику поєднано як теоретичні аспекти з основ бухгалтерського обліку на підприємстві, так і практичні матеріали з організації самостійного вивчення дисципліни. Темі посібника розкрито за однаковими складовими та містять: тематичний план курсу, методичні рекомендації до опрацювання теми за кожним пунктом плану, завдання для практичних занять, завдання для самостійної роботи студентів, тематика індивідуальних завдань, список літератури, перелік питань для підготовки до іспиту, словник основних термінів, а також шкалу успішності. Зміст посібника викладено із використанням національних стандартів бухгалтерського обліку та відповідного чинного законодавства. Викладений матеріал спонукає до організації аудиторної та самостійної роботи студентів, сприяє зміцненню практичних навичок і вмінь. Може бути використаний студентами вищих навчальних закладів, та бути корисним усім, хто цікавиться як теорією, так і практикою аудиту бухгалтерського обліку в Україні.

**УДК 657.1 (075.8)
ББК 65.052.0р30-1**

© Народна українська академія, 2017

Вступ	5
Тематичний план дисципліни	8
Програма навчальної дисципліни	11
Модуль 3. Бухгалтерський фінансовий облік пасивів	16
Тема 10. Облік власного капіталу.....	16
1. Показники власного капіталу підприємства.....	16
2. Формування статутного капіталу, облік внесків від учасників.....	21
3. Облік збільшення / зменшення статутного капіталу.....	26
4. Облік операцій з виходу учасника з товариства, продажу учасником частки у статутному капіталі (вилучений капітал).....	32
5. Порядок формування резервного фонду.....	40
Плани практичних занять.....	41
Тема 11. Облік зобов'язань.....	45
1. Зобов'язання та забезпечення підприємства: поняття, визнання, класифікація.....	45
2. Розрахунки за кредитами та іншими позиками.....	49
3. Бухгалтерський облік розрахунків з постачальниками та підрядниками. Вексельні розрахунки.....	61
4. Облік забезпечень майбутніх витрат і платежів.....	64
5. Розрахунки за податками та платежами.....	70
Плани практичних занять.....	73
Тема 12. Облік праці, її оплати, та соціального страхування персоналу.....	77
1. Облік особового складу та використання робочого часу.....	77
2. Бухгалтерський облік розрахунків із працівниками.....	81
3. Облік утримань із заробітної плати та соціального страхування працівників.....	86
4. Індексація заробітної плати.....	93
5. Порядок нарахування та обліку відпускних.....	98
6. Порядок нарахування та обліку декретних та лікарняних.....	107
Плани практичних занять.....	119
Модуль 4. Бухгалтерський облік витрат і доходів. Фінансова звітність	123
Тема 13. Облік витрат діяльності підприємства.....	123
1. Облік витрат підприємства.....	123
2. Витрати операційної діяльності за економічними елементами.....	128
3. Особливості застосування рахунків класів 8 і 9.....	130
4. Облік прямих витрат на виробництво.....	131
5. Облік загальновиробничих витрат.....	141
6. Зведений облік витрат на виробництво.....	150
Плани практичних занять.....	159

Тема 14. Облік доходів і фінансових результатів.....	160
1. Облік доходів майбутніх періодів.....	160
2. Облік доходів підприємства.....	166
3. Відображення експортних операцій в обліку та визнання доходів.....	168
4. Облік фінансових результатів діяльності підприємства.....	171
5. Нарахування поточного податку на прибуток та відстрочених податків.....	177
Плани практичних занять.....	180
Тема 15. Фінансова звітність підприємства.....	183
Плани практичних занять.....	189
Перелік питань для підготовки до іспиту.....	190
Тести для підготовки до іспиту.....	194
Список інформаційних джерел.....	200
Словник основних термінів.....	209

Дисципліна «Бухгалтерський облік» є нормативною дисципліною навчального плану за спеціальністю 051 «Економіка». Дисципліна передбачає послідовний розгляд та вивчення об'єктів обліку, методів оцінки і угруповання господарських процесів, порядку визнання елементів фінансової звітності та розкриття їх у фінансовій звітності, організації контролю над законністю операцій, витратами, доходами і визначенням фінансового результату. Інформація бухгалтерського обліку, що відображена у фінансовій звітності, є підставою для аналізу фінансово-господарської діяльності в минулому, прогнозування майбутнього розвитку підприємства і прийняття управлінських рішень.

Структура курсу відповідає вимогам складання фінансової звітності з метою надання інформації різним групам користувачів для прийняття ними управлінських рішень. Програма відображає логічну послідовність побудови інформації для складання Балансу і Звіту про фінансові результати, для з'ясування основних понять з обліку основних засобів, нематеріальних активів, інших необоротних активів, грошових коштів, запасів, праці та заробітної плати, витрат діяльності, капіталу і зобов'язань, фінансових результатів діяльності підприємства.

Курс розрахований на глибоке теоретичне вивчення програми і вирішення виробничих ситуацій на практичних заняттях. Основою для вивчення курсу є законодавча і нормативна база, інструктивний і бланковий матеріал з бухгалтерського обліку. Програма допускає оновлення змісту в процесі читання курсу у зв'язку із здійсненням в Україні економічної реформи і постійною зміною законодавчої і нормативної бази з питань обліку різних об'єктів підприємства.

Мета курсу: формування системи базових знань економістів з теорії і практики ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності підприємства; формування у студентів основ економічного мислення, необхідних знань облікових процесів в бізнесі, вміння тлумачити облікову інформацію з метою використання її для прийняття управлінських рішень.

Завдання курсу:

- ознайомити студентів з основними поняттями у сфері бухгалтерського обліку;
- розглянути методику організації бухгалтерського обліку на підприємстві;
- ознайомити студентів з законодавчими, нормативно-правовими та інструктивними матеріалами щодо бухгалтерського обліку в Україні;
- сформувавати індивідуальні вміння та навички у сфері застосування плану рахунків та відображення господарських операцій в обліку;
- сформувавати індивідуальні вміння та навички з документального оформлення господарських операцій згідно з чинним законодавством;

– визначити основні особливості бухгалтерського обліку таких об'єктів: необоротних активів, запасів, грошових коштів, розрахунків та інших активів, власного капіталу, довгострокових та поточних зобов'язань, витрат діяльності, доходів за видами діяльності, фінансових результатів, податків та зборів.

– вивчити порядок складання та подання фінансової звітності підприємствами України;

– ознайомити з інформаційними системами і технологіями, що застосовуються у професійній діяльності.

Предметом вивчення дисципліни є методологія та методика ведення бухгалтерського обліку фінансово-господарської діяльності підприємства, господарських засобів та джерел їх формування, а також формування та визначення фінансових результатів.

Об'єктом: бухгалтерський облік як інформаційна система фінансово-господарської діяльності підприємства.

Після вивчення курсу **студент повинен знати:**

– порядок організації первинного, аналітичного і синтетичного обліку на різних ділянках облікового циклу;

– форми бухгалтерського обліку, що застосовуються на підприємствах і в організаціях України;

– порядок проведення інвентаризації та документального оформлення результатів;

– методологію обліку активів, капіталу і зобов'язань, витрат і доходів, фінансових результатів підприємства згідно з національними стандартами;

– основні вимоги складання фінансової звітності: принципи, якісні характеристики, склад, форми, порядок заповнення форм звітності та подання фінансової звітності; оцінки, визнання, критерії відображення елементів у фінансовій звітності; потреби різних груп користувачів звітності для прийняття управлінських рішень.

Студент **повинен оволодіти такими навичками:**

– складати і обробляти первинні документи і заносити їх в облікові реєстри;

– складати кореспонденцію рахунків за господарськими операціями;

– відображати суми за операціями на рахунках бухгалтерського обліку;

– узагальнювати дані поточного аналітичного і синтетичного обліку шляхом складання оборотних відомостей;

– на підставі даних бухгалтерського обліку складати бухгалтерський баланс та інші форми звітності, заповнювати типові форми, визначати оцінку статей звітів на дату балансу, виконувати розрахунки окремих сум;

– застосовувати відповідні методи і визначати суми оцінки об'єктів обліку;

– застосовувати критерії визнання статей для відображення в звітності;

ВСТУП

- користуватися законодавчою та нормативною базою, що визначає порядок обліку і звітності;
- застосовувати принципи бухгалтерського обліку в облікових процедурах.

Навчальна програма дисципліни «Бухгалтерський облік» складається з 15 тем, які доцільно розбити на модулі:

1. Теорія бухгалтерського обліку.
2. Бухгалтерський облік активів підприємства.
3. Бухгалтерський облік пасивів підприємства.
4. Бухгалтерський облік витрат та доходів. Фінансова звітність підприємства.

Мета модуля 1: розкрити теоретичні основи бухгалтерського обліку, які однакові для всіх підприємств і організацій незалежно від форми власності та виду діяльності; розглянути об'єкти бухгалтерського обліку як складові процесу кругообігу господарських засобів; вивчити сукупність прийомів і способів, за допомогою яких вивчаються об'єкти бухгалтерського обліку.

Модулі 2 «Бухгалтерський облік активів» і 3 «Бухгалтерський облік пасивів» передбачають послідовний розгляд об'єктів обліку та методів їх оцінки. Вони є базовими для відпрацювання основних понять з обліку основних засобів, нематеріальних активів, грошових коштів, запасів, капіталу і зобов'язань.

Мета модулів 2 і 3: формування теоретичних знань і практичних навичок з питань бухгалтерського обліку та відображення в звітності окремих об'єктів обліку.

Мета модуля 4: формування базових теоретичних знань і практичних навичок щодо понять, принципів, методів і техніки обліку витрат, доходів і фінансових результатів підприємства, складання фінансової звітності, розуміння значення фінансової звітності для прийняття управлінських рішень.

Вивчення курсу здійснюється з використанням різних форм роботи: відвідування лекцій, участь в практичних заняттях і семінарах, виконання завдань для самостійної роботи, проходження виробничої практики, підготовка до контрольних завдань по модулю, іспитів (курсовому та комплексному кваліфікаційному), виконання комплексних завдань на бланках встановлених форм. Важливою формою вивчення курсу є самостійна робота. Студентам потрібно вести її систематично, орієнтуючись на програму курсу, перелік питань для самоперевірки, на питання до іспиту, дотримуючись при цьому календарні терміни вивчення кожної теми з урахуванням графіка модульного контролю.

Навчальний матеріал варто вивчати в тій послідовності, в якій він викладений в програмі, щоб забезпечити логіку в розкритті тем. При цьому корисно складати конспект-схему з коротким змістом вивченого і логічними взаємозв'язками, накопичувати копії нормативних та інструктивних документів, витяги з них, де безпосередньо розкриваються питання теми.

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	Денна форма				Заочна форма				Післядипломна форма					
	усього	у тому числі			Усього	у тому числі			усього	у тому числі				
		Л.	пр.	с.р.		Л.	пр.	с.р.		інд.	л.	пр.	с.р.	Інд.
Модуль 1														
Модуль 1. Теорія бухгалтерського обліку.														
Тема 1. Загальна характеристика бухгалтерського обліку, його предмет і метод	16	4	4	8	12	2	2	4	4	6	2	1	1	2
Тема 2. Бухгалтерський баланс.	12	4	4	4	10	1	1	4	4	8	1	1	2	4
Тема 3. Рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис	16	4	4	8	10	1	1	4	4	5	1	1	1	2
Тема 4. Оцінювання і калькуляція	10	4	2	4	9	0,5	0,5	4	4	4,5	1	0,5	1	2
Тема 5. Основи організації бухгалтерського обліку на підприємстві	10	4	2	4	5	0,5	0,5	2	2	4,5	1	0,5	1	2
Разом за змістовим модулем 1	64	20	16	28	46	5	5	18	18	28	6	4	6	12

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	Денна форма				Заочна форма				Післядипломна форма					
	усього	у тому числі			Усього	у тому числі			усього	у тому числі				
		л.	пр.	с.р.		Л.	пр.	с.р.		інд.	л.	пр.	с.р.	інд.
Модуль 2														
Модуль 2. Бухгалтерський облік активів.														
Тема 6. Облік необоротних активів	14	6	4	4	13	0,5	0,5	6	6	8	1	1	2	4
Тема 7. Облік запасів	10	4	2	4	9	0,5	0,5	4	4	8	1	1	2	4
Тема 8. Облік грошових коштів і дебіторської заборгованості	12	6	2	4	13	0,5	0,5	6	6	8	1	1	2	4
Тема 9. Облік фінансових інвестицій	10	4	2	4	9	0,5	0,5	4	4	8	1	1	2	4
Разом за змістовим модулем 2	46	20	10	16	44	2	2	20	20	32	4	4	8	16
Модуль 3. Бухгалтерський фінансовий облік пасивів.														
Тема 10. Облік власного капіталу	10	4	2	4	9	0,5	0,5	4	4	8	1	1	2	4
Тема 11. Облік зобов'язань	12	4	4	4	9	0,5	0,5	4	4	8	1	1	2	4
Тема 12. Облік праці, її оплати та соціального страхування персоналу	12	4	4	4	9	0,5	0,5	4	4	8	1	1	2	4
Разом за змістовим модулем 3	34	12	10	12	27	1,5	1,5	12	12	24	3	3	6	12
Модуль 4. Бухгалтерський облік витрат і доходів. Фінансова звітність.														
Тема 13. Облік витрат діяльності підприємства	12	4	4	4	9	0,5	0,5	4	4	8	1	1	2	4
Тема 14. Облік доходів і фінансових результатів	12	4	4	4	9	0,5	0,5	4	4	8	1	1	2	4
Тема 15. Фінансова звітність підприємства	12	4	4	4	9	0,5	0,5	4	4	8	1	1	2	4
Разом за змістовим модулем 3	36	12	12	12	27	1,5	1,5	12	12	24	3	3	6	12
Усього годин	180	64	48	68	144	10	10	62	62	108	16	14	26	52

Шкала оцінювання: національна та ECTS

У відповідності до концепції приєднання України до Болонського процесу запроваджено Болонську систему навчання. Дисципліна «Бухгалтерський облік» містить послідовність модулів, які передбачають проміжний контроль знань. В кінці кожного модуля виконується оцінювання знань в балах за рейтинговою системою. При оцінюванні знань з дисципліни використовуються дві шкали: національна (5-«відмінно», 4-«добре», 3-«задовільно», 2-«незадовільно») та європейська (A, B, C, D, E, FX). Шкала рейтингової оцінки з дисципліни та її переведення в оцінки за національною шкалою і шкалою ECTS наведена нижче.

Рейтингова оцінка з дисципліни	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
85 – 100	5 (відмінно)	A
75 – 84	4 (добре)	B
65 – 74	4 (добре)	C
57 – 64	3 (задовільно)	D
50 – 56	3 (задовільно)	E
1-49	2 (незадовільно)	FX

Рейтингова оцінка за 100-бальною шкалою є накопичувальною – протягом вивчення дисципліни студент отримує за різні види поточних контрольних заходів певні бали, які підсумовуються.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. ТЕОРІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Тема 1. Загальна характеристика бухгалтерського обліку, його предмет і метод

Господарський облік, його сутність і значення для функціонування підприємства в ринкових умовах. Етапи становлення сучасного господарського обліку. Діюча система обліку в Україні.

Види обліку: оперативний, статистичний, бухгалтерський, фінансовий та управлінський. Принципи бухгалтерського обліку. Задачі та функції обліку. Вимірники, що застосовуються в обліку.

Предмет бухгалтерського обліку та його об'єкти. Угруповання об'єктів бухгалтерського обліку: активи, власний капітал, зобов'язання. Господарські процеси: постачання, виробництво, реалізація. Види діяльності: операційна, фінансова, інвестиційна. Метод бухгалтерського обліку та його елементи.

Тема 2. Бухгалтерський баланс

Бухгалтерський баланс і його значення для складання фінансової звітності. Угруповання статей активу і пасиву балансу. Вплив господарських операцій на зміни в балансі. Принципи складання фінансової звітності.

Тема 3. Рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис

Рахунки бухгалтерського обліку, їхнє значення і побудова. Рахунки активні, пасивні, активно-пасивні. Рахунки першого і другого порядку. Сутність субрахунків бухгалтерського обліку. Взаємозв'язок між рахунками, балансом і звітом про фінансові результати. Подвійний запис операцій на рахунках. Кореспонденція рахунків. Бухгалтерські проводки. Рахунки синтетичного й аналітичного обліку, їхній взаємозв'язок. Оборотні відомості за синтетичними та аналітичними рахунками.

План рахунків бухгалтерського обліку, його значення і принципи побудови. Порядок угруповання рахунків у Плані.

Тема 4. Оцінювання і калькуляція

Оцінювання майна та господарчих операцій. Валюта оцінки. Види оцінки: первісна (переоцінена), справедлива, чиста реалізаційна вартість, ліквідаційна, вартість, що амортизується. Оцінка активів та зобов'язань. Поняття калькуляції, її види, об'єкти калькулювання. Калькуляція як розрахунок собівартості одиниці продукції, робіт, послуг. Процес калькулювання та його етапи. Основні методи обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг).

Тема 5. Основи організації бухгалтерського обліку на підприємстві

Поняття первинного та непервинного документа бухгалтерського обліку. Вимоги до змісту й оформлення документів. Порядок складання документів, їх реквізити.

Види і форми облікових реєстрів. Правила ведення облікових реєстрів і виправлення помилок. Помилки в бухгалтерських записах, способи їхнього виявлення і виправлення.

Основні форми бухгалтерського обліку, що застосовуються в Україні. Поняття облікової політики підприємства. Зміна облікової політики та облікової оцінки. Наказ про облікову політику.

Інвентаризація, її значення і види. Порядок проведення інвентаризації на підприємствах України.

МОДУЛЬ 2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК АКТИВІВ

Тема 6. Облік необоротних активів

Поняття необоротних активів, їх структура. Основні засоби і задачі організації бухгалтерського обліку основних засобів. Класифікація основних засобів, визнання, оцінка. Документальне оформлення і відображення в обліку надходження основних засобів в залежності від способу їх придбання. Облік амортизації і зносу, ремонту та інших поліпшень основних засобів. Документальне оформлення і відображення в обліку вибуття основних засобів. Облік переоцінки основних засобів. Облік орендованих і зданих в оренду основних засобів. Інвентаризація основних засобів і відображення в обліку її результатів. Поняття, склад, оцінка й облік нематеріальних активів. Облік надходження, руху, амортизації нематеріальних активів.

Тема 7. Облік запасів

Задачі і організація обліку запасів підприємства. Поняття, склад, види оцінок запасів підприємства відповідно до Національних стандартів бухгалтерського обліку. Формування первісної вартості запасів в залежності від способу надходження на підприємство. Документальне оформлення надходження, руху та вибуття запасів на господарські цілі. Облік нестач. Методи оцінки вибуття запасів. Документальне оформлення прийому матеріальних цінностей на склад і відпустки їх у виробництво та на інші потреби, на сторону. Облік зберігання запасів, у тому числі сторонніми організаціями.

Облік і списання транспортно-заготівельних витрат. Облік малоцінних і швидкозношуваних предметів, тари та інших запасів.

Особливості обліку товарів відповідно до вимог Національних стандартів бухгалтерського обліку і Плану рахунків в Україні. Облік товарів в торгівлі.

Торгова націнка, правила її формування. Визначення собівартості реалізованих товарів за методом ціни продаж.

Поняття готової продукції і задачі підприємств з її обліку. Оцінка готової і реалізованої продукції. Документальне оформлення відпуску готової продукції. Облік руху готової продукції на складі та в бухгалтерії. Облік витрат на збут і процес реалізації.

Тема 8. Облік грошових коштів і дебіторської заборгованості

Грошові кошти, їх класифікація. Документальне оформлення та облік готівкових розрахунків. Ліміт каси. Видача готівки під звіт. Особливості обліку відряджень. Облік операцій на поточному рахунку й інших рахунках у банку. Облік операцій на валютному рахунку. Розкриття інформації про грошові кошти та їх еквіваленти у фінансовій звітності.

Види, оцінка, облік дебіторської заборгованості. Розрахунки з покупцями та замовниками. Розрахунки за претензіями. Вексельні розрахунки. Особливості обліку податку на додану вартість за операціями з виданими авансами. Створення і облік резерву сумнівних боргів. Розкриття інформації про дебіторську заборгованість у фінансовій звітності.

Тема 9. Облік фінансових інвестицій

Фінансові інвестиції, їх класифікація. Визначення та склад довгострокових фінансових інвестицій. Порядок первісного визначення та оцінки довгострокових фінансових інвестицій, оцінка на дату балансу. Поточні фінансові інвестиції: оцінка, відображення в обліку та звітності.

Оцінка інвестицій за справедливою вартістю. Оцінка фінансових інвестицій на дату балансу за їх собівартістю з урахуванням зменшення корисності. Оцінка інвестицій за методом участі в капіталі. Оцінка за амортизованою собівартістю фінансових інвестицій.

МОДУЛЬ 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК ПАСИВІВ.

Тема 10. Облік власного капіталу

Визначення власного капіталу, нормативно-правове регулювання формування та зміни власного капіталу. Склад власного капіталу та його структура відповідно до організаційно-правової форми підприємства. Призначення та облік неоплаченого капіталу. Порядок та напрями використання нерозподіленого прибутку. Відображення в балансі власного капіталу. Бухгалтерський облік операцій із власним капіталом: формування, зменшення /збільшення, продаж акцій учасником у статутному капіталі, вихід учасника з товариства, викуп часток у власному статутному капіталі. Порядок та бухгалтерський облік формування резервного капіталу.

Тема 11. Облік зобов'язань

Види зобов'язань підприємства: довгострокові та поточні. Структура зобов'язань і забезпечень майбутніх витрат і платежів. Оцінка зобов'язань і забезпечень відповідно до вимог Національних стандартів бухгалтерського обліку в Україні. Бухгалтерський облік довгострокових та короткострокових зобов'язань за видами. Формування та використання забезпечень майбутніх витрат і платежів для оплати відпусток та гарантійних зобов'язань.

Фінансові витрати підприємства за цільовими кредитами, випадки їх капіталізації. Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками, вексельні розрахунки. Облік розрахунків з бюджетом за податковими платежами та зборами. Облік місцевих податків і зборів. Облік фінансових санкцій, штрафів, стягнень.

Тема 12. Облік праці, її оплати та соціального страхування персоналу

Облік використання робочого часу на підприємстві, документальне оформлення. Документи з обліку праці, кадрів, заробітної плати. Аналітичний облік заробітної плати. Облік зобов'язань підприємства з оплати праці. Розрахунок нарахування заробітної плати, допомоги з тимчасової непрацездатності, оплати відпусток. Облік утримань із заробітної плати. Правила нарахування індексації заробітної плати працівників. Порядок одержання коштів та облік виплати заробітної плати. Облік депонованої заробітної плати. Облік розрахунків з нарахованого єдиного соціального внеску на загальнодержавне соціальне страхування.

МОДУЛЬ 4.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ВИТРАТ І ДОХОДІВ. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ

Тема 13. Облік витрат діяльності підприємства

Задачі і організація обліку витрат підприємства. Класифікація витрат за економічними елементами та видами діяльності. Склад, характеристика й облік прямих витрат на виробництво. Склад та облік загальновиробничих витрат. Способи розподілу непрямих витрат. Зведений облік витрат на виробництво. Порядок списання виробничих витрат і витрат періоду на собівартість продукції і на рахунок фінансових результатів.

Тема 14. Облік доходів і фінансових результатів

Поняття та класифікація доходів підприємства. Порядок та правила визнання доходів, в тому числі за правилами Інкотермс-2010. Облік доходів від реалізації продукції, товарів, послуг та робіт. Облік доходу, пов'язаного з наданням послуг. Облік інших операційних доходів. Облік фінансових доходів. Облік доходів від іншої діяльності. Облік доходів за експортними операціями.

Визначення фінансового результату. Прибуток підприємства як об'єкт бухгалтерського обліку. Нерозподілений прибуток, непокриті збитки: бухгалтерський облік і відображення у формах фінансової звітності. Облік податку на прибуток. Використання прибутку поточного періоду та бухгалтерський облік.

Тема 15. Фінансова звітність підприємства

Звітність підприємства, її роль і значення в керуванні підприємством. Основні вимоги до звітності підприємства. Зведена та консолідована звітність. Принципи складання фінансової звітності та її якісна характеристика. Загальні вимоги до фінансової звітності. Склад і терміни представлення і подання фінансової звітності. Чинний порядок складання фінансової звітності.

Форма № 1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан). Методика складання балансу. Оцінка статей балансу. Узгодження показників балансу з іншими формами звітності.

Форма № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)». Структура, методика та техніка складання звіту. Узгодження його показників з інформацією рахунків доходів, витрат, фінансових результатів та прибутків (збитків).

Звіт про рух коштів (форми № 3 та №3-н): структура, порядок складання. Узгодження показників звіту з балансом.

Форма №4 «Звіт про власний капітал», його призначення та методика складання. Узгодження показників звіту про власний капітал з балансом. Додаткова інформація, необхідна для складання звіту про власний капітал.

Розкриття інформації в примітках до фінансових звітів (форма 5 фінансової звітності).

Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК ПАСИВІВ

ТЕМА 10. ОБЛІК ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

Методичні рекомендації

Під час вивчення цієї теми слід зупинитися на структурі власного капіталу в залежності від організаційно-правової форми підприємства. Визначити порядок відображення власного капіталу у фінансовій звітності. Розглянути бухгалтерський облік операцій із власним капіталом: формування, зменшення/збільшення, продаж акцій учасником у статутному капіталі, вихід учасника з товариства, викуп часток у власному статутному капіталі. Проаналізувати нормативно-правові документи, що регулюють деякі аспекти та вимоги щодо окремих елементів власного капіталу: Господарський кодекс України, ЗУ «Про акціонерні товариства», ЗУ «Про господарські товариства», ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок», Модельний статут товариства з обмеженою відповідальністю, П(С)БО 19 «Об'єднання підприємства», ПСБО 24 «Прибуток на акцію», ПСБО 34 «Платіж на основі акцій».

Перелік питань:

1. Показники власного капіталу підприємства.
2. Формування статутного капіталу, облік внесків від учасників.
3. Облік збільшення / зменшення статутного капіталу.
4. Облік операцій з виходу учасника з товариства, продажу учасником частки у статутному капіталі (вилучений капітал).
5. Порядок формування резервного фонду.

1. Показники власного капіталу підприємства

Розгорнуту характеристику власного капіталу та її елементів надано на с. 25-26. Загальний перелік елементів власного капіталу визначений НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [36]. Кожна зі складових має різний вплив на загальну величину власного капіталу (рис. 10.1). Зокрема до елементів, що **формують власний капітал**, відносять: статутний, пайовий, додатковий капітал, капітал у дооцінках, резервний капітал та нерозподілений прибуток. Проте **зменшують власний капітал** суми неоплаченого, вилученого капіталів, непокритих збитків/прибутку, використаного в звітному періоді.

На практиці всі види капіталу одночасно, як правило, не можуть бути задіяні одним підприємством. Наявним буде деякий набір елементів, який і сформує підсумок власного капіталу в балансі підприємства. Ця величина зазначається в формі 1 «Баланс» підприємства (розділ I пасиву), який

відображає вартість наявного власного капіталу на дату балансу. Зміни, які відбуваються в структурі власного капіталу протягом звітного періоду, відображають у формі 4 «Звіт про власний капітал».

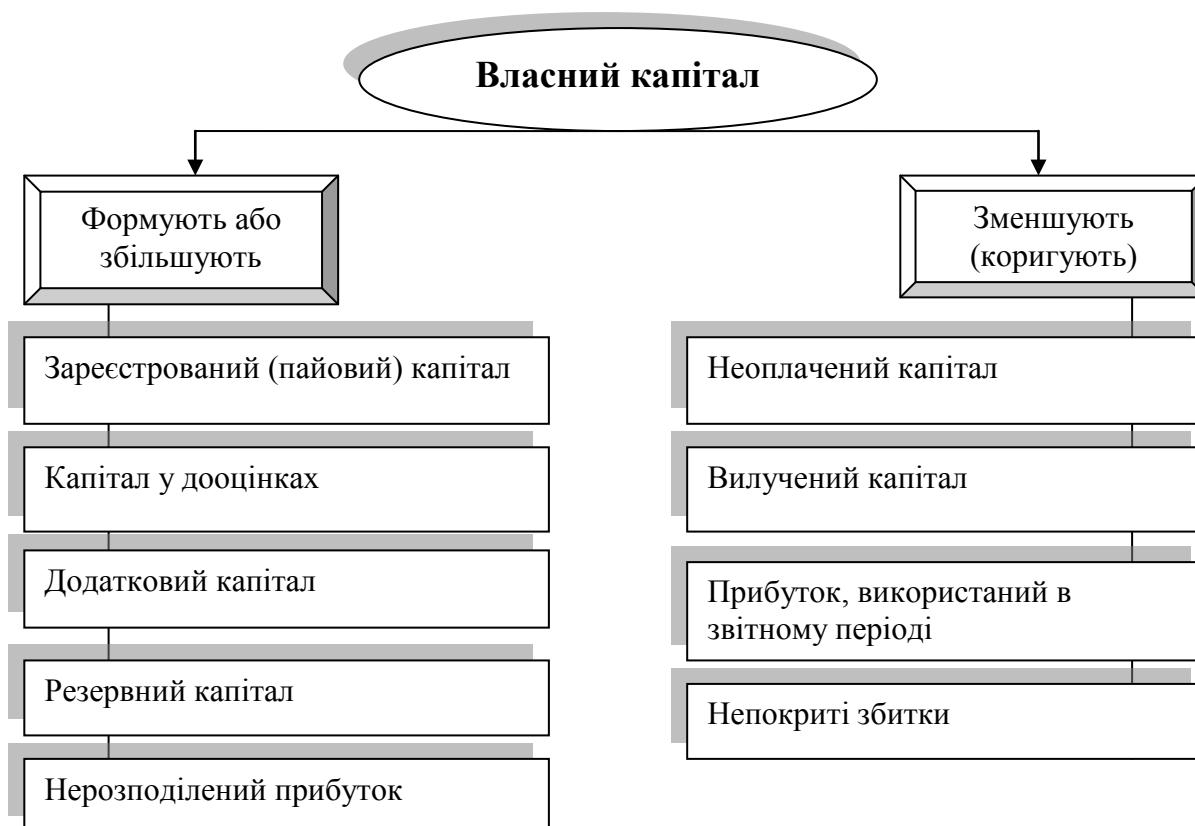

Рис. 10.1. Елементи власного капіталу та їх вплив на підсумок величини власного капіталу

При цьому для різних підприємств власний капітал за структурою може відрізнитися та формуватися у таких комбінаціях, як представлено в табл. 10.1.

1. Акціонерні товариства (АТ), товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ) та товариства з додатковою відповідальністю мають відповідати вимогам, визначеним щодо зареєстрованого статутного капіталу, який є основою їх фінансово-господарської діяльності. Статутний капітал забезпечує регулювання відносин власності, його розмір визначають на рівні не менше за встановлену законодавством величину та фіксують в **установчих документах**. Але є й випадки, коли законодавство не вимагає реєстрації внесків засновників, і статутний капітал може бути відсутнім.

Пайовий капітал формують **кредитні спілки, підприємства споживчої кооперації та інші колективні підприємства**. В установчі документи вносять інформацію про засновників та розмір їх паїв або пайових внесків. Увесь пайовий капітал складається з суми пайових внесків членів спілки (підприємства), як індивідуальних, так і колективних.

МОДУЛЬ 4

В повних та командитних товариствах функції статутного капіталу виконує складений капітал.

Таблиця 10.1

Елементи власного капіталу на підприємствах різної організаційно-правової форми господарювання

	Статутний капітал	Пайовий капітал	Складений капітал	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток	Вилучений капітал	Неоплачений капітал	Інші фонди
Господарські товариства:									
Акціонерні товариства (публічні та приватні)	+	-	-	-	+	+	+	+	+
Повні товариства	-	-	+	-	+	+	-	+	+
Командитні товариства	-	-	+	-	+	+	-	+	+
Товариства з обмеженою відповідальністю	+	-	-	-	+	+	-	+	+
Товариства з додатковою відповідальністю	+	-	-	-	+	+	-	+	+
Підприємства колективної власності	-	+	-	-	-	+	-	+	+
Приватні підприємства та інші види	-	-	-	-	-	+	-	-	-

складено на основі: [88].

2. **Додатковий капітал** виникає тільки у **корпоративних підприємств** від продажу акцій власної емісії. Його визначають як різницю між вартістю ралізації випущених акцій та їх номінальною вартістю. Конкретного порядку формування даного капіталу законодавством не передбачено.

Також законодавством не встановлено і формування **додаткового капіталу за рахунок додаткових внесків засновників**, наприклад з метою

забезпечення подальшого розвитку підприємства. При цьому додаткові внески не впливають на зміну розміру статутного капіталу і не порушують співвідношення часток, отже їх не реєструють в державних органах.

Необхідно відзначити й інші складові власного капіталу, що отримує підприємство в результаті своєї діяльності. Виокремлюють вартість необоротних активів, безоплатно отриманих підприємством від інших осіб, індексацію майна та інші види додаткового капіталу.

З метою узагальнення інформації про стан та рух додаткового капіталу Планом рахунків передбачено рахунок **42 «Додатковий капітал»** з відповідними субрахунками [26]:

- 421 «Емісійний дохід»;
- 422 «Інший вкладений капітал»;
- 423 «Накопичені курсові різниці»;
- 424 «Безоплатно одержані необоротні активи»;
- 425 «Інший додатковий капітал».

За **Кт** відображають збільшення додаткового капіталу, а за **Дт** – його зменшення.

3. Невід'ємним елементом власного капіталу **в усіх господарських товариствах** згідно чинного законодавства є наявність резервного капіталу, порядок формування якого надано в підрозділі 10.5 посібника.

4. Нерозподілений прибуток (непокриті збитки) підприємства – це чистий фінансовий результат діяльності, який розраховується після виплати доходів власникам та відрахувань до резервного капіталу. Його порядок формування та використання регламентовано лише для господарських товариств.

Для обліку накопичення або використання прибутку підприємством протягом звітного періоду застосовують рахунок **44 «Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)»**. За **Кт** збільшують підсумок власного капіталу (прибуток), а за **Дт** – зменшують (збиток), і відображають в пасиві Балансу з від'ємний знаком (в дужках). Рахунок 44 має субрахунки [26]:

- 441 «Прибуток нерозподілений»;
- 442 «Непокриті збитки» – їх списання здійснюють за рахунок нерозподіленого прибутку, резервного, пайового, додаткового капіталу тощо;
- 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді» – відображають розподіл прибутку між власниками у вигляді нарахування дивідендів за результатами фінансового року, а також відрахування в резервний капітал та інше використання прибутку в поточному періоді. Сальдо на цьому субрахунку у кінці року закривається у кореспонденції із субрахунками 441 та/або 442 з виведенням сальдо на одному з цих субрахунків.

5. Вилучений капітал виникає у **корпоративних підприємств**, оскільки саме акціонерне товариство має право викупати у власників оплачені ними акції. Акції викупувають з метою їх анулювання або наступного перепродажу, чи поширення серед інших осіб. Отже вилучений капітал – це фактична

МОДУЛЬ 4

собівартість викуплених товариством акцій власної емісії (часток) у учасників, що мають бути реалізовані чи анульовані протягом року. Планом рахунків в залежності від типу підприємства передбачено три субрахунки для обліку сум вилученого капіталу (табл. 10.2).

Таблиця 10.2

Субрахунки рахунку 45 «Вилучений капітал»

Субрахунок рахунку 45	Тип товариства	Призначення
451 «Вилучені акції»	Акціонерні товариства	За Дт відображають фактичну собівартість акцій власної емісії, викуплених товариством-емітентом у своїх акціонерів. За Кт – операції з повторного продажу або анулювання викуплених акцій.
452 «Вилучені вклади й паї»	Всі інші товариства	За Дт відображають фактичну собівартість часток (паїв), викуплених в учасників господарського товариства або у пайщиків для їх подальшого перепродажу новим учасникам (пайщикам) або зменшення статутного капіталу. За Кт – операції з повторного розміщення вилучених часток (паїв) або їх анулювання відповідно у кореспонденції з рахунками обліку активів або статутного (пайового) капіталу.
453 «Інший вилучений капітал»	Всі товариства	Для обліку іншого капіталу.

6. Неоплачений капітал може виникати на підприємствах, де в наявності є статутний, пайовий або складений; є сумою боргових вимог до засновників щодо внесків до статутного (пайового) капіталу. Така заборгованість виникає після відображення її розміру в установчих документах підприємства та його державної реєстрації завдяки тому, що згідно з законодавством підприємство може розпочати вже свою діяльність навіть в умовах не повністю сформованих (внесених) вказаних видів капіталу.

Для нарахованих до отримання внесків від засновників господарського товариства Інструкцією про застосування Плану рахунків передбачено контрпасивний рахунок **46 «Неоплачений капітал»**. За **Дт** рахунку відображають заборгованість засновників господарського товариства за внесками до статутного капіталу підприємства у кореспонденції з рахунком обліку статутного капіталу. За **Кт** – погашення заборгованості за внесками до статутного капіталу у кореспонденції з рахунками обліку відповідних активів.

На рахунку 46 може бути утворено **тільки дебетове сальдо**.

Чинними ГКУ та ЦКУ прописано право підприємств формувати на власний розсуд і **інші фонди**.

ТЕМА 15. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Методичні рекомендації

Під час вивчення цієї теми слід розглянути порядок складання та подання фінансової звітності. Окреслити коло користувачів фінансової звітності. Виокремити правила подання фінансової звітності органам державної влади. Визначити склад фінансової звітності для різних суб'єктів господарювання та основні вимоги до її складання.

Подання фінансової звітності. Відповідно до чинного законодавства України складання та подання фінансової звітності є необхідною умовою забезпечення правильної організації обліку на підприємстві. Метою складання звітності є надання користувачам повної та правдивої інформації про фінансове становище і результати діяльності підприємства. Фінансову звітність подають відповідним органам (ст. 2 Закону № 996 [6], п. 1 Порядку №419) [57]:

– **усі юридичні особи**, створені відповідно до законодавства України (незалежно від організаційно-правової форми господарювання і форми власності);

– **представництва іноземних суб'єктів** господарської діяльності.

Відповідно до абз. 2 п. 2 Порядку № 419, фінансову звітність і консолідовану фінансову звітність складають відповідно до:

- національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або
- міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

Проте деякі юридичні особи **зобов'язані складати фінзвітність відповідно до МСФЗ** (п. 2 Порядку № 419), а саме:

- 1) публічні акціонерні товариства;
- 2) банки;
- 3) підприємства, які надають фінансові послуги, крім страхування та пенсійного забезпечення (розд. 64 КВЕД ДК 009:2010);
- 4) підприємства, які здійснюють допоміжну діяльність у сферах фінансових послуг і страхування (розд. 66 КВЕД ДК 009:2010);
- 5) підприємства, які здійснюють діяльність з недержавного пенсійного забезпечення (група 65.3 КВЕД ДК 009:2010);
- 6) страховики;
- 7) кредитні спілки [57].

При цьому складати фінзвітність згідно з національними П(С)БО їм не потрібно. Крім того, подавати фінзвітність за МСФЗ мають підприємства, які застосовують міжнародні стандарти **за самостійним рішенням** (ч. 3 ст. 121 Закону № 996 [6]). Усі інші юридичні особи складають фінансову звітність відповідно до національних НП(С)БО 1.

Об'єднання підприємств, крім власної звітності, подають **зведену** фінансову звітність, яку складають за всіма підприємствами, що входять до складу такого об'єднань, якщо це передбачено установчими документами таких об'єднань відповідно до законодавства (ч. 3 ст. 12 Закону № 996 [6]).

Суб'єкти господарювання, які мають дочірні підприємства, крім фінансових звітів про власні господарські операції, складають і подають **консолідовану** фінансову звітність (ч. 1 ст. 12 Закону № 996 [6]).

Коло **користувачів фінансової звітності** визначено ст. 14 Закону № 996, а також п. 2 Порядку № 419 [57]. Наочно продемонструємо рис. 15.1.

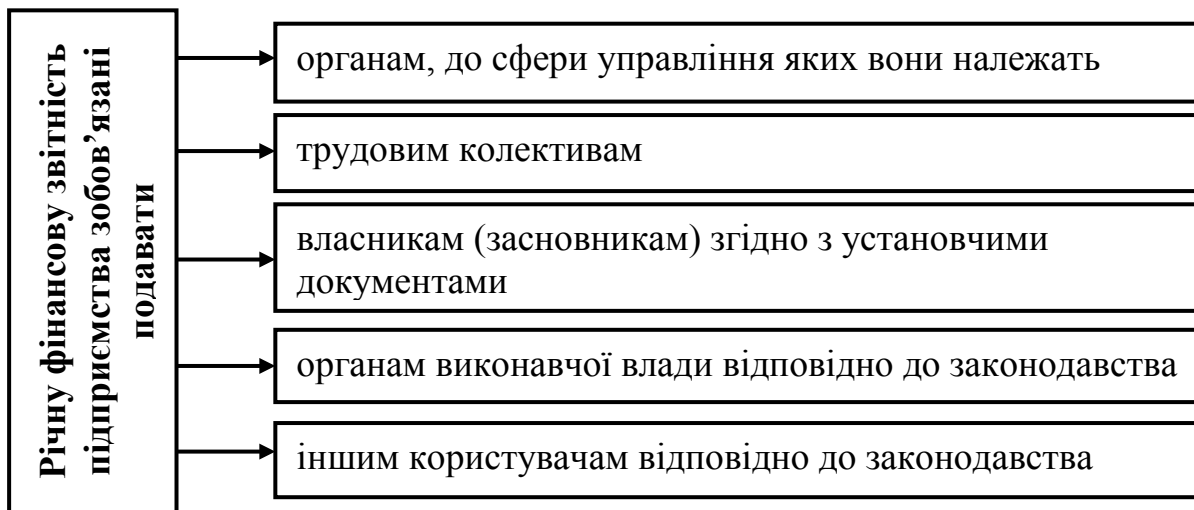

Рис. 15.1. Користувачі фінансової звітності

Фінансова звітність може подаватися **органам державної статистики** разом із довідкою про згоду надання даних з фінансової звітності підприємства. Підприємства – платники податку на прибуток подають фінансову звітність **органам ДФС** разом з декларацією з податку на прибуток. Здійснюють це в порядку, передбаченому для подання податкової декларації згідно з п. 46.2 ПКУ [3] і п. 2 Порядку № 419 [57]. Так, платники податку на прибуток (крім малих підприємств) подають разом з відповідною податковою декларацією квартальну або річну фінансову звітність. Платники податку на прибуток – суб'єкти малого підприємництва разом з річною податковою декларацією подають річну фінансову звітність. А ось підприємства, які не є платниками податку на прибуток (єдиноподатники груп 3 і 4), від подання фінансової звітності до органів ДФС звільнені.

Також згідно з ч. 3 ст. 14 Закону № 996 підприємства (крім бюджетних установ) були зобов'язані подавати (надсилати рекомендованим листом) фінансову звітність у складі **Балансу і Звіту про фінансові результати державному реєстраторові (ЄДР)** за місцезнаходженням реєстраційної справи. Проте дана вимога є неактуальною у зв'язку з тим, що обов'язок з передачі такої фінзвітності до ЄДР з 2016 року покладено на органи статистики.

Звітним періодом для складання фінансової звітності є **календарний рік** (ч. 1 ст. 13 Закону № 996 [6]). Разом з тим, усі підприємства (за винятком суб'єктів мікропідприємництва) зобов'язані щокварталу подавати **проміжну фінансову звітність у складі Балансу і Звіту про фінансові результати**, яку складають наростаючим підсумком з початку звітного року.

Для **новостворених** підприємств передбачено інший звітний період згідно з ч. 2 ст. 13 Закону № 996 [6]. Перший звітний період може бути менше 12 місяців, але **не може перевищувати 15 місяців**.

Загальні строки подання фінансової звітності встановлено Порядком № 419 [57] (рис. 15.2). Якщо граничний строк подання фінзвітності припадає на неробочий день, такий строк переноситься на перший після вихідного робочий день (п. 10 Порядку № 419 [57]).

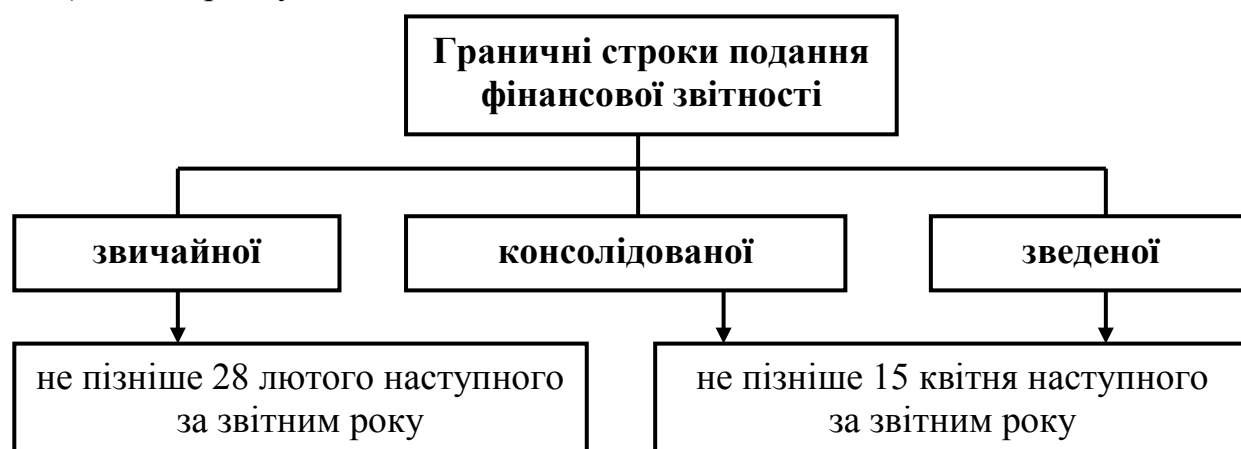

Рис. 15.2. Граничні строки подання фінансової звітності

Платники податку на прибуток подають річну фінансову звітність до органів ДФСУ у строки, передбачені п. 49.18 ПКУ. Якщо базовим звітним періодом є календарний квартал, то підприємство подає фінансову звітність (разом із декларацією з податку на прибуток) протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного періоду. Якщо ж базовий звітний період – це календарний рік, то фінансову звітність подають протягом 60 календарних днів. Датою подання фінансової звітності вважають **день її фактичної передачі за призначенням**. Якщо фінансова звітність надсилається поштою, то такою датою вважають дату отримання адресатом, зазначену на штемпелі підприємства зв'язку, яке обслуговує адресата (п. 4 Порядку № 419).

Окремі суб'єкти господарювання зобов'язані **не пізніше 30 квітня** наступного за звітним року оприлюднити (тобто розмістити на власній веб-сторінці та опублікувати в періодичних або неперіодичних виданнях) річну фінансову і консолідовану звітність разом з **аудиторським висновком**. Такими суб'єктами є публічні акціонерні товариства, підприємства-емітенти іпотечних облігацій, іпотечних сертифікатів, облігацій підприємств і сертифікатів фондів

операцій з нерухомістю, а також професійні учасники фондового ринку, банки, страховики та інші фінансові установи.

Склад річної фінансової звітності. Підприємства складають фінансову звітність за повною або скороченою формою. Повну подають усі підприємства, крім бюджетних установ, представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності та суб'єктів малого підприємництва. Її склад визначено ч. 2 ст. 11 Закону № 996 [6] і п. 1 розд. II НП(С)БО 1 [36].

Суб'єкти малого підприємництва і представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності застосовують **скорочену** фінансову звітність згідно з П(С)БО 25 (ч. 3 ст. 11 Закону № 996, п. 2 розд. II НП(С)БО 1). Крім того, суб'єкти мікропідприємництва (з числа суб'єктів малого підприємництва) та юрособи, які ведуть спрощений бухоблік доходів і витрат відповідно до податкового законодавства, мають право складати **спрощений** фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва. Порядок складання такого звіту надано у П(С)БО 25 [45]. ПКУ п. 44.2 надає право вести спрощений бухгалтерський облік доходів і витрат юридичним особам – єдиноподатникам групи 3 [3].

Склад фінзвітності залежить від категорії підприємства. Критерії розмежування суб'єктів **великого, середнього чи малого підприємництва** встановлює ст. 55 ГКУ [1] (табл. 15.1).

Таблиця 15.1

Критерії віднесення підприємств до різних суб'єктів підприємництва

Суб'єкт господарювання	Обмеження за кількістю працівників		Обмеження за розміром доходу	
Суб'єкт великого підприємництва	Середня кількість працівників за календарний рік:	перевищує 250 осіб	Річний дохід від будь-якої діяльності:	перевищує суму, еквівалентну 50 млн євро**
Суб'єкт середнього підприємництва		від 50 до 250 осіб		становить суму, еквівалентну від 10 до 50 млн євро
Суб'єкт малого підприємництва		не перевищує 50 осіб		не перевищує суму, еквівалентну 10 млн євро
Суб'єкт мікропідприємництва		не перевищує 10 осіб		не перевищує суму, еквівалентну 2 млн євро

** За середньорічним курсом НБУ, який можна визначити за формулою, наведеною в листі НБУ від 22.03.2004 р. № 13-410/1390. Або можна використовувати вже розраховану величину з офіційного сайту НБУ (http://www.bank.gov.ua/files/Exchange_r.xls).

Склад фінансової звітності для різних суб'єктів господарювання наведено в табл. 15.2.

Склад річної фінансової звітності

Суб'єкти підприємництва	Склад річної фінансової звітності відповідно до НП(С)БО 1
Суб'єкти великого і середнього підприємництва	1) форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»; 2) форма № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»; 3) форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)» або форма № 3-н «Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом)»; 4) форма № 4 «Звіт про власний капітал»; 5) форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»; 6) форма № 6 «Додаток до приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами»
Суб'єкти малого підприємництва (крім суб'єктів мікропідприємництва)	1) форма № 1-м «Баланс»; 2) форма № 2-м «Звіт про фінансові результати»
Суб'єкти мікропідприємництва	1) форма № 1-мс «Баланс»; 2) форма № 2-мс «Звіт про фінансові результати»
Єдиноподатники групи 3 – суб'єкти малого (у т. ч. мікропідприємництва)	1) форма № 1-мс «Баланс»; 2) форма № 2-мс «Звіт про фінансові результати»
Єдиноподатники групи 4 – суб'єкти мікропідприємництва	
Єдиноподатники груп 3 і 4, що не відповідають критеріям суб'єкта малого підприємництва	1) форма № 1 «Баланс»; 2) форма № 2 «Звіт про фінансові результати»; 3) форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів»; 4) форма № 4 «Звіт про власний капітал»; 5) форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»; 6) форма № 6 «Додаток до приміток до річної фінансової звітності»

Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття ними рішень повної, правдивої, неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів підприємства (п. 4 розд. I НП(С)БО 1 [36]). Інформація, наведена у фінансовій звітності, **спирається на дані бухгалтерського обліку** і має бути аналогічна даним аналітичного та синтетичного обліку.

Основні **принципи і правила** підготовки фінзвітності [106].

1. Фінансову звітність готують у національній грошовій одиниці– **гривні** (ст. 5 Закону № 996). При цьому, підприємства, які застосовують МСФЗ, також складають фінансову звітність у гривні.

2. Великі та середні суб'єкти підприємництва заповнюють форми фінансової звітності **в тисячах гривень без десяткових знаків**. І тільки грошові показники розділу IV «Розрахунок показників прибутковості акцій» форми № 2 відображають **у гривнях з копійками**.

Фінансову звітність суб'єктів малого підприємництва (ф. № 1-м і № 2-м, а також № 1-мс і № 2-мс) на підставі п. 1 розд. I П(С)БО 25 складають **у тисячах гривень з одним десятковим знаком**.

3. При складанні фінансової звітності не можна згортати статті активів і зобов'язань, доходів і витрат, крім випадків, передбачених відповідними П(С)БО або МСФЗ розд. IV НП(С)БО 1, розд. I П(С)БО 25.

4. Підприємства мають право не наводити у звітності статті, за якими відсутня інформація. Виняток становлять випадки, коли така інформація була в попередньому звітному періоді (п. 4 розд. II НП(С)БО 1 [36]). Крім того, при складанні повної фінансової звітності можна додавати статті зі збереженням їх назви і коду рядка з **переліку додаткових статей**, наведених у додатку 3 до НП(С)БО 1. При цьому стаття повинна відповідати таким критеріям:

- інформація є **суттєвою**;
- оцінка статті може бути **достовірно визначена**.

5. Показники про податок на прибуток, витрати і збитки, вирахування з доходу, вибуття коштів, зменшення складових власного капіталу наводять у дужках (п. 5 розд. II НП(С)БО 1 [36]).

6. До фінансової звітності включають показники діяльності філій, представництв, відділень та інших відокремлених підрозділів підприємства (п. 6 розд. II НП(С)БО 1).

7. Перед складанням річної фінансової звітності проводять інвентаризацію активів та зобов'язань для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку (ст. 10 Закону № 996 [6] і п. 12 Порядку № 419 [57]).

8. Фінансову звітність обов'язково підписують керівник і бухгалтер підприємства (ч. 1 ст. 11 Закону № 996 [6]).

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Питання для обговорення:

1. Порядок складання фінансової звітності.
2. Склад фінансової звітності.
3. Користувачі фінансової звітності.
4. Класифікація суб'єктів господарювання відповідно до Господарського кодексу України.
5. Склад річної фінансової звітності для різних суб'єктів господарювання.
6. Строки подання фінансової звітності до органів державної влади.
7. Основні принципи і правила підготовки фінансової звітності в Україні.
8. Мета складання фінансової звітності.
9. Граничні строки подання фінансової звітності.
10. Основні нормативно-правові акти з підготовки та подання річної фінансової звітності.
11. Юридичні особи, які зобов'язані складати фінансову звітність відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності.

Перелік питань для підготовки до іспиту

1. Класифікація основних засобів для цілей бухгалтерського обліку.
2. Види оцінок основних засобів.
3. Відображення в бухгалтерському обліку витрат, пов'язаних з операційною діяльністю, що не включаються в собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг).
4. Інвентаризація в системі бухгалтерського обліку.
5. Порядок оформлення результатів інвентаризації.
6. Облік фінансових результатів від операційної діяльності.
7. Способи надходження основних засобів на підприємство.
8. Формування первісної вартості основних засобів згідно з П(С)БО 7.
9. Облік статутного капіталу та розрахунків із засновниками.
10. Статистичний та оперативний види обліку, їх характеристика.
11. Облік сумнівної та безнадійної заборгованості. Резерв сумнівних боргів.
12. Управлінський та фінансовий види обліку, їх характеристика.
13. Фінансові інвестиції: поняття, класифікація та види оцінок.
14. Відображення в бухгалтерському обліку придбання корпоративних прав.
15. Капітальні інвестиції. Розкриття інформації про капітальні інвестиції в фінансовій звітності.
16. Бухгалтерський облік операцій за розрахунками в іноземній валюті. Курсові різниці.
17. Поточна дебіторська заборгованість як об'єкт бухгалтерського обліку: поняття, види, оцінка, відображення у звітності.
18. Документальне оформлення та облік готівкових операцій.
19. Бухгалтерський облік розрахунків з підзвітними особами.
20. Резервний капітал підприємства: порядок і джерела формування, напрями використання.
21. Особливості бухгалтерського обліку товарів в торгівлі: первісна вартість, витрати обігу, торгова націнка.
22. Предмет і метод бухгалтерського обліку, його елементи.
23. Собівартість реалізованої продукції: склад, калькуляція, відображення в обліку і фінансовій звітності.
24. Фінансова звітність як джерело інформації для прийняття управлінських рішень.
25. Порядок підготовки і подачі фінансової звітності.
26. Амортизація основних засобів та її відображення на рахунках бухгалтерського обліку.
27. Методи амортизації основних засобів.
28. Угрупування статей балансу відповідно до класифікації господарських засобів і джерел їх формування.
29. Бухгалтерський облік ремонту основних засобів.

Перелік питань для підготовки до іспиту

30. Облік реконструкції, модернізації та інших поліпшень власних основних засобів.
31. Прямі та непрямі витрати: сутність та бухгалтерський облік.
32. Загальновиробничі витрати та їх розподіл.
33. Облік переоцінки основних засобів. Поріг істотності.
34. Типи змін в бухгалтерському балансі під впливом господарських операцій.
35. Завдання, організація обліку та документальне оформлення руху товарно-матеріальних цінностей на підприємстві.
36. Рахунки бухгалтерського обліку: поняття, призначення, побудова. Активні, пасивні та активно-пасивні рахунки.
37. Бухгалтерський облік позик у позикодавця і позичальника.
38. Відображення процентного доходу в позикодавця і витрат у вигляді нарахованих відсотків у позичальника.
39. Подвійний запис операцій на рахунках: сутність, контрольне значення.
40. Поняття та класифікація запасів для цілей бухгалтерського обліку.
41. Облік надходження та первісна вартість запасів відповідно до П(С)БО 9.
42. Розкриття інформації про запаси в фінансовій звітності.
43. Рахунки синтетичного та аналітичного обліку: значення та їх взаємозв'язок.
44. Способи вибуття запасів із підприємства, характеристика методів оцінки запасів, що вибувають.
45. Бухгалтерський облік розрахунків за податками та обов'язковими платежами.
46. Інвентаризація запасів і відображення в обліку її результатів.
47. Облік розрахунків з постачальниками. Відомості аналітичного обліку.
48. Відображення суми податкового кредиту з ПДВ у складі попередньої оплати.
49. Порядок створення резерву для забезпечення оплати відпусток працівникам.
50. Порядок формування первісної вартості запасів. Розподіл транспортно-заготівельних витрат.
51. Витрати підприємства: визнання, класифікація, відображення на рахунках бухгалтерського обліку.
52. Організація обліку праці на підприємстві і нарахування заробітної плати.
53. Облік нарахувань на фонд оплати праці та утримань із заробітної плати працівників згідно з чинним законодавством.
54. Кореспонденція рахунків і бухгалтерські проводки.

Перелік питань для підготовки до іспиту

55. Облік податків та зборів, що утримуються із заробітної плати працівників згідно з законодавством України.
56. Порядок нарахування та виплати допомоги працівникам у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю.
57. Порядок нарахування, виплати та обліку відпускних.
58. Оцінка та калькуляція в системі бухгалтерського обліку.
59. Бухгалтерський облік розрахунків з покупцями продукції (товарів, робіт, послуг). Облік ПДВ.
60. Відображення податкового кредиту з ПДВ у складі передоплати.
61. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості.
62. Облік придбання основних засобів у кредит. Відмінності такого придбання від отримання їх в операційну оренду.
63. Поняття витрат діяльності підприємства; цілі, завдання і принципи бухгалтерського обліку витрат.
64. Малоцінні необоротні матеріальні активи. Амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів: нарахування та облік.
65. Документи в бухгалтерському обліку: поняття та класифікація.
66. Обовязкові реквізити первинних документів.
67. Поняття, оцінка і облік готової продукції.
68. Облік довгострокових та короткострокових кредитів банку.
69. Нематеріальні активи: облік надходження та методи амортизації.
70. Порядок надання підзвітною особою авансового звіту та повернення надмірно витрачених коштів.
71. Особливості класифікації придбаної нерухомості в бухгалтерському обліку.
72. Інвестиційна нерухомість: її сутність та види оцінки.
73. Облікові реєстри: поняття і види. Форми облікових реєстрів.
74. Критерії визнання доходів від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) відповідно до ПСБО 15.
75. Правило визнання доходу в бухгалтерському обліку за реалізовану продукцію, товари, надані послуги, роботи.
76. Оцінка і відображення доходів в бухгалтерському обліку.
77. Види помилок в бухгалтерському обліку і способи їх виправлення.
78. Документальне оформлення руху основних засобів.
79. Бухгалтерський облік вибуття (реалізації) основних засобів.
80. Склад фінансової звітності. Фінансовий звіт суб'єктів малого підприємництва.
81. Бухгалтерський облік та документальне оформлення безготівкових операцій на підприємстві.
82. Облік фінансових витрат в бухгалтерському обліку.

Перелік питань для підготовки до іспиту

83. Капіталізація фінансових витрат, які пов'язані зі створенням (придбанням, будівництвом, виробництвом, вирощуванням) кваліфікаційних активів.
84. Класифікація доходів підприємства за видами діяльності.
85. Особливості застосування рахунків класу 8 та класу 9.
86. Класифікація витрат підприємства за елементами.
87. Зведений облік витрат на виробництво.
88. Нарахування та облік поточного податку на прибуток.
89. Облік та документування нестач, виявлених під час інвентаризації.
90. Відображення експортних операцій в обліку та визнання доходу.
91. Облік фінансових результатів від операційної діяльності в бухгалтерському обліку.
92. Нарахування та облік призначення допомоги по вагітності та пологах.
93. Порядок розрахунку середньої заробітної плати для визначення допомоги працівникам у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю.
94. Класифікація щорічних відпусток. Загальна тривалість щорічних відпусток.
95. Класифікація виплат працівникам відповідно до Іструкції №5.
96. Порядок визначення податкової соціальної пільги.
97. Бухгалтерський облік дебіторської заборгованості за нарахованими доходами.
98. Відображення в обліку різниць (між комерційним курсом міжбанківського валютного ринку та курсом Національного банку України), що виникають при купівлі / продажу іноземної валюти.
99. Бухгалтерський облік виплачуваних фізичній особі дивідендів.
100. Правила індексації заробітної плати та інших виплат.

Тести для підготовки до іспиту

1. У другому кварталі підприємством визнано дохід за відвантажені товари в сумі 42000 грн. Поточна дебіторська заборгованість за відвантажені товари буде визнана активом

- а) у третьому кварталі в сумі 42000 грн;
- б) у другому кварталі в сумі 42000 грн;
- в) у другому кварталі в сумі 35000 грн;
- г) ніколи не буде визнана активом.

2. При формуванні резерву сумнівних боргів в бухгалтерському обліку необхідно зробити запис:

- а) Дт 44 – Кт 38;
- б) Дт 944 – Кт 38;
- в) Дт 38 – Кт 36;
- г) Дт 38 – Кт 716.

3. Для визнання дебіторської заборгованості безнадійною:

- а) необхідна обов'язкова наявність документального підтвердження судових органів про неможливість її погашення;
- б) має бути завершений строк позовної давності;
- в) необхідне закінчення строку позовної давності та наявність впевненості, що заборгованість не буде погашена;
- г) розмір резерву сумнівних боргів повинен бути достатній для списання цієї заборгованості.

4. Отримано товар від постачальника вартістю 30000 грн. (в т.ч. ПДВ). Оплату не здійснено. На яку суму у підприємства виникла кредиторська заборгованість перед постачальником?

- а) 30 000 грн.
- б) 25 000 грн.
- в) 5 000 грн.
- г) 36 000 грн.

5. З переліченого не є зобов'язанням підприємства:

- а) заборгованість підприємства за отримані товари;
- б) заборгованість підприємства банку за отриманий кредит;
- в) заборгованість за отриманими авансами;
- г) заборгованість за короткостроковими векселями одержаними.

6. Нараховано заробітну плату працівнику відділу збуту в сумі 10000 грн. Норматив відрахувань на створення забезпечення оплати відпусток встановлено в розмірі 15% нарахованої зарплати. У бухгалтерському обліку створення забезпечення відображають записом:

- а) Дт 93 – Кт 471, 1500 грн
- б) Дт 471 – Кт 71, 1000 грн.
- в) Дт 94 – Кт 471, 1150 грн.
- в) Дт 471 – Кт 66, 11500 грн.

7. Прийнято рішення про виплату дивідендів засновникам. У бухгалтерському обліку зобов'язання перед учасниками відображають записом:

- а) Дт 443 – Кт 671;
- б) Дт 443 – Кт 672;
- в) Дт 40 – Кт 671;
- г) Дт 41 – Кт 672.

8. На підприємстві раніше створено забезпечення гарантійних зобов'язань в сумі 12000 грн. Фактичні витрати виробничих запасів, пов'язані з виконанням гарантійних зобов'язань в поточному місяці, склали 2000 грн. У бухгалтерському обліку робиться запис:

- а) Дт 93 – Кт 473, 12000 грн.
- б) Дт 20 – Кт 473, 2000 грн.
- в) Дт 473 – Кт 71 2000 грн.
- г) Дт 473 – Кт 20, 12000 грн.

9. Нестачі запасів, наднормативні втрати, відсотки за користування позиками, витрати на рекламу, комісійні продавцям включають:

- а) до первісної вартості запасів;
- б) до витрат періоду;
- в) не включаються до витрат;
- г) до витрат майбутніх періодів.

10. Підприємством витрачено тару на упаковку готової продукції. В обліку здійснюють запис:

- а) Дт 23 – Кт 204;
- б) Дт 93 – Кт 204;
- в) Дт 204 – Кт 631;
- г) Дт 204 – Кт 201.

11. До витрат майбутніх періодів (рахунок 39) відносять:

- а) передоплату за послуги зв'язку;
- б) придбання поточного номера журналу «Бухгалтерський облік»;
- в) придбання скретч-картки для оплати послуг мобільного зв'язку для поточного користування;
- г) оплата за консультаційні послуги, отримані в попередньому місяці.

12. Бухгалтерська проводка Дт 93 – Кт 685 відображає операцію, пов'язану з:

- а) витратами на проведення заходу з метою рекламної акції;
- б) витратами на проведення зборів трудового колективу;
- в) добровільними пожертвами громадської організації.

13. Поїздка вважається відрядженням, якщо:

- а) направляється працівник підприємства, в тому числі сумісник;
- б) мета поїздки – виконання працівником посадових обов'язків в межах трудових функцій;

Тести для підготовки до іспиту

- в) службова поїздка працівника за дорученням роботодавця здійснюється в межах одного населеного пункту за місцем роботи;
- г) здійснюється за розпорядженням керівника підприємства і оформлюється наказом;
- д) працівник направляється на навчання, зокрема на семінар;
- е) вона пов'язана з відвідуванням іншого населеного пункту не за місцем основної роботи.

14. У фінансовій звітності інформація про первісну вартість товарів (рахунок 28) відображається:

- а) в рядку 1100 розділу 2 активу балансу (ф. № 1);
- б) в рядку 2050 розділу 1 Звіту про фінансові результати (ф. № 2);
- в) в рядку +3100 розділу 1 Звіту про рух грошових коштів (ф. № 3);
- г) в рядку 4290 Звіту про власний капітал (ф. № 4).

15. У статті «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)», код рядка 2000, відображають:

- а) чистий дохід (виручка) за вирахуванням вартості повернених раніше проданих товарів;
- б) чистий дохід (виручка) за вирахуванням наданих знижок;
- в) виручка за вирахуванням ПДВ;
- г) дохід (виручка) від реалізації продукції за вирахуванням наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, податків і зборів.

16. Собівартість реалізованої продукції – це:

- а) сальдо рахунків 901 + 902 + 903;
- б) сальдо рахунків 91 + 92 + 93 + 94;
- в) сума виробничої собівартості продукції і загальновиробничих витрат;
- г) виробнича собівартість реалізованої продукції з урахуванням нерозподілених постійних загальновиробничих витрат та наднормативних виробничих витрат.

17. Де в «Звіті про фінансові результати» (форма № 2) відображають операції відвантаження готової продукції покупцям (Дт 361 Кт 701)?

- а) у Формі №2 взагалі не відображають;
- б) в рядку 2000 «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)»;
- в) в рядку 2120 «Інші операційні доходи»;
- г) в рядку 2150 «Витрати на збут».

18. Яку суму чистого прибутку (збитку) відображають в статті «Чистий прибуток (збиток) за звітний період» (рядок 4100) у Формі № 4?

- а) суму чистого прибутку (збитку) зі Звіту про фінансові результати;
- б) суму прибутку (збитку) за даними податкового обліку;
- в) сальдо рахунку 44 «Нерозподілений прибуток (непокріті збитки)»;
- г) суму неоприбуткованої готівки.

19. В яких випадках може змінюватися облікова політика підприємства?

- а) на вимогу контролюючого органу, що здійснює перевірку підприємства;
- б) у разі зміни статутних вимог; вимог державного органу, що регулює методологію бухгалтерського обліку;
- в) якщо зміни забезпечать більш достовірне відображення операцій;
- г) у разі зміни головного бухгалтера;
- д) у разі зміни керівника підприємства.

20. Реалізовано об'єкт основних засобів за 24000 грн. (в т.ч. ПДВ 4000 грн). Первісна вартість об'єкта – 25000 грн., накопичений знос – 10000 грн. Фінансовий результат від продажу об'єкта:

- а) прибуток в сумі 14000 грн;
- б) збиток у сумі 7000 грн;
- в) збиток у сумі 1000 грн;
- г) прибуток у сумі 5000 грн.

21. Для чого протягом звітного періоду в обліку підприємства можуть застосовувати оцінку руху готової продукції за обліковими цінами (нормативною вартістю)?

- а) відображення готової продукції за плановою (нормативною) собівартістю – це вимога законодавчих нормативних документів;
- б) більшість підприємств застосовують автоматизований облік, який передбачає відображення готової продукції за плановою собівартістю;
- в) фактична собівартість визначається, як правило, в кінці місяця, а для відображення руху готової продукції протягом місяця необхідна її оцінка.

22. Виконані та передані за актами замовникам роботи (послуги) за фактичною виробничою собівартістю відображають в обліку:

- а) Дт 903 – Кт 28;
- б) Дт 903 – Кт 26;
- в) Дт 903 – Кт 23.

23. Дохід від реалізації готової продукції визнається в момент:

- а) відвантаження готової продукції;
- б) попередньої оплати;
- в) підписання акту виконаних робіт.

24. Податкове зобов'язання з ПДВ у підприємства з реалізації виникає в бухгалтерському обліку в момент:

- а) відвантаження продукції покупцеві;
- б) отримання оплати за продукцію;
- в) першої події, пов'язаної з реалізацією.

25. На початок періоду залишок запасів на складі становить 200 одиниць вартістю 20 грн/од. Протягом періоду надійшло 50 одиниць товару вартістю 30 грн/од. За якою вартістю оцінюються 120 одиниць запасів, що

Тести для підготовки до іспиту

вибувають першими, якщо підприємством застосовується метод оцінки вибуття запасів за середньозваженою вартістю?

- 1) 2790,60 грн;
- 2) 100 одиниць по 20 грн. і 20 одиниць по 30 грн;
- 3) 120 одиниць по 22,00 грн;
- 4) 120 одиниць по 30,00 грн.

26. За способом включення безпосередньо на конкретний об'єкт витрати розподіляють на:

- а) елементи витрат і статті калькуляції;
- б) прямі і непрямі витрати;
- в) собівартість виробленої і собівартість реалізованої продукції.

27. Прямі виробничі витрати відображають на рахунках:

- а) 23;
- б) 23, 91;
- в) 23, 91, 80, 81, 82, 83, 84, 85.

28. У Формі № 2 «Звіт про фінансові результати» відображають:

- а) рух грошових коштів за звітній період;
- б) собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг);
- в) первісну вартість запасів.

29. До складу фінансової звітності згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» входять:

- а) форма №1 «Баланс»;
- б) форма №2 «Звіт про фінансові результати»;
- в) форма №3 «Звіт про рух грошових коштів»;
- г) форма №4 «Звіт про власний капітал»;
- д) форма №5 «Акт інвентаризації».
- е) форма №6 «Звіт про рух запасів».

30. Надходження коштів від покупців продукції (дебіторів) у формі № 3 «Звіт про рух грошових коштів» слід відобразити у складі:

- а) операційної діяльності;
- б) інвестиційної діяльності;
- в) фінансової діяльності.
- г) не потрібно відображати в звіті про рух грошових коштів.

31. Підприємством в звітному періоді придбано інструменти на суму 1800,0 грн, в т.ч. ПДВ – 300 грн. Очікуваний строк корисного використання інструментів не перевищує одного року. В бухгалтерському обліку операцію з придбання інструменту відображають наступними проводками:

- а) Дт 20 – Кт 631, 1500 грн; Дт 641/ПДВ – Кт 631, 300 грн;
- б) Дт 21 Кт – 631, 1500 грн; Дт 641/ПДВ – Кт 631 300 грн;
- в) Дт 22 – Кт 631 1500 грн; Дт 641/ПДВ – Кт 631, 300 грн;
- г) Дт 22 – Кт 631, 1800 грн.

32. Які з наведених статей відносяться до поточних зобов'язань?

- а) відстрочені податкові зобов'язання;
- б) резервний капітал;
- в) заборгованість перед бюджетом за податками.

33. Які з зазначених статей балансу не є пасивами?

- а) векселі одержані;
- б) цільове фінансування;
- в) резервний капітал;

34. Які зміни відбудуться на рахунку 60 «Короткострокові позики» внаслідок погашення кредиту банку?

- а) збільшення за дебетом рахунку;
- б) зменшення за дебетом рахунку;
- в) збільшення за кредитом.

35. Оплата перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми провадиться за рахунок:

- а) коштів підприємства, установи, організації (роботодавця);
- б) фонду соціального страхування.

36. При безкоштовному отриманні основних засобів доходом визнається:

- а) первісна вартість переданих основних засобів;
- б) вартість переданих основних засобів за вирахуванням ПДВ;
- в) вартість переданих основних засобів за вирахуванням зносу;
- г) зменшення суми відрахувань протягом строку корисного використання.

37. До складу адміністративних витрат не належать:

- а) витрати на зв'язок (факс, телефон і т.п.);
- б) плата за послуги банку;
- в) заробітна плата директора;
- г) витрати на оплату праці виробничих робітників.

38. Придбана нерухомість для цілей подальшої здачі в оренду з метою отримання орендної плати в бухгалтерському обліку буде класифікована як:

- а) основні засоби – рахунок 103 «Будівлі та споруди»;
- б) інвестиційна нерухомість – рахунок 100;
- в) необоротні активи, утримувані для продажу – рахунок 286.

39. Передано сировину в якості внеску до статутного капіталу ТОВ «Геліос». Вибрати необхідні проводки для відображення господарської операції в бухгалтерському обліку інвестора (ТОВ «Гермес»):

- а) Дт 377 – Кт 712;
- б) Дт 712 – Кт 641/ПДВ;
- в) Дт 361 – Кт 701;
- г) Дт 701 – Кт 641/ПДВ;
- д) Дт 943 – Кт 201;
- е) Дт 143 – Кт 685.

Список інформаційних джерел

1. Господарський кодекс України : офіційне видання. – Київ : Ін Юре, 2013. – 232 с.
2. Кодекс законів про працю України. – Харків : Право, 2016. – 124 с.
3. Податковий кодекс України. – Харків : Право, 2016. – 746 с.
4. Цивільний кодекс України : офіційне видання. – Київ : Ін Юре, 2013. – 488 с.
5. Про акціонерні товариства [Електронний ресурс] : Закон України № 514-VI; із змін., внес. згідно із Законом України №2019-VIII (1405-19) від 13 квіт. 2017. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-17>.
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України № 996-XIV; із змін., внес. згідно із Законом України №2019-VIII (2019-19) від 13 квіт. 2017. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
7. Про відпустки [Електронний ресурс] : Закон України № 504/96-ВР; із змін., внес. згідно із Законом України №1366-VIII від 17 трав. 2016. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80>.
8. Про господарські товариства [Електронний ресурс] : Закон України № 1576-XII; із змін., внес. згідно із Законом України №1666-VIII (1666 – 19) від 06 жовт. 2016. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>.
9. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування [Електронний ресурс] : Закон України № 1105-XIV; із змін., внес. згідно із Законом України № 1774-VIII від 06 груд. 2016. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1105-14/page>.
10. Про зовнішньоекономічну діяльність [Електронний ресурс] : Закон України № 959-XII; із змін., внес. згідно із Законом України №1792-VIII (1792 – 19) від 20 груд. 2016. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.
11. Про індексацію грошових доходів населення [Електронний ресурс] : Закон України № 1282-XII; із змін., внес. згідно із Законом України № 1368-VIII від 17 трав. 2016. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1282-12>.
12. Про оплату праці [Електронний ресурс] : Закон України №108/95-ВР; із змін., внес. згідно із Законом України № 1774-VIII від 06 груд. 2016. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>.
13. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України № 2658-III; із змін., внес. згідно із Законом України № 848-VIII від 26 листоп. 2015. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>.
14. Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті [Електронний ресурс] : Закон України № 185/94-ВР; із змін., внес. згідно із Законом України №185/94-ВР; із змін., внес. згідно із Законом України №1792-

Список інформаційних джерел

VII (1792-19) від 20 груд. 2016. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/185/94-%D0%B2%D1%80>.

15. Про цінні папери та фондовий ринок [Електронний ресурс] : Закон України №3480-IV; із змін., внес. згідно із Законом України №1983-VIII від 23 берез. 2017.– Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.

16. Про встановлення граничної суми розрахунків готівкою [Електронний ресурс] : Постанова Правління Національного банку України № 210; із змін., внес. згідно з Постановою Національного банку № 407-VII (v0407500-16) від 25 листоп. 2016. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1109-13>.

17. Про систему валютного регулювання і валютного контролю [Електронний ресурс] : Декрет Кабінету Міністрів України № 15-93 від 19 лют. 1993; із змін., внес. згідно із Законом України № 1636-VII (1636-18) від 12 серп. 2014. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/15-93>.

18. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів [Електронний ресурс] : Наказ Держ. ком. статистики України № 145; від 22 трав. 1996. – Режим доступу: http://minfin.com.ua/taxes/-/!news/nnakMinstat_145.html

19. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів [Електронний ресурс] : Наказ Держ. ком. статистики України № 193 від 21 черв. 1996. – Режим доступу: http://minfin.com.ua/taxes/-/!news/nnakMinstat_193.html.

20. Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці [Електронний ресурс] : Наказ Держ. ком. статистики України № 489; із змін., внес. згідно з Наказом Держ. ком. статистики України № 496 від 12 груд. 2009. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/rada/show/v0489202-08>.

21. Про затвердження форм книги обліку доходів і книги обліку доходів і витрат та порядків їх ведення [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України № 579 від 19 черв. 2015. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0800-15>.

22. Про затвердження форми Звіту про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України № 841; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 350 від 10 берез. 2016. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1248-15>.

23. Інструкція з бухгалтерського обліку податку на додану вартість [Електронний ресурс] : затв. Наказом Міністерства фінансів України № 141; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 241 від 17 лют. 2017. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0284-97>.

24. Інструкція зі статистики заробітної плати [Електронний ресурс] : затв. Наказом Держ. ком. статистики № 5 від 13 січ. 2004. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0114-04>.

Список інформаційних джерел

25. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті [Електронний ресурс] : затв. Постановою Правління Національного банку України № 22; із змін., внес. згідно з Постановою Національного банку України № 71 від 27 лип. 2017. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>.

26. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Електронний ресурс] : затв. Наказом Міністерства фінансів України № 291; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 573 від 18 черв. 2015. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

27. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах [Електронний ресурс] : затв. Постановою Правління Національного банку України № 492; із змін., внес. згідно з Постановою Національного банку України № 8 від 09 лют. 2017. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>.

28. Інструкція про порядок здійснення контролю за експортними, імпортними операціями [Електронний ресурс] : затв. Постановою Правління Національного банку України № 136; із змін., внес. згідно з Постановою Національного банку України № 419 від 30 груд. 2016. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0338-99>.

29. Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування [Електронний ресурс] : затв. Наказом Міністерства фінансів України № 449; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 419 від 30 груд. 2016. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0508-15>.

30. Дохід [Електронний ресурс] : МСБО 18, поточ. ред. від. 01 січ. 2012. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_025.

31. Виплати працівникам [Електронний ресурс] : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26, затв. Наказом Міністерства фінансів України № 601; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 1591 (z1556 – 11) від 9 груд. 2011. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03>.

32. Витрати [Електронний ресурс] : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16, затв. Наказом Міністерства фінансів України № 318; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 627 (z1242 – 13) від 27 черв. 2013. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

33. Вплив змін валютних курсів [Електронний ресурс] : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21, затв. Наказом Міністерства фінансів України № 193; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 754 (z0883 – 14) від 14 лип. 2014. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00>.

34. Дебіторська заборгованість [Електронний ресурс] : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10, затв. Наказом Міністерства фінансів

Список інформаційних джерел

України № 237; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 627 (z1242 – 13) від 27 черв. 2013. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>.

35. Дохід [Електронний ресурс] : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15, затв. Наказом Міністерства фінансів України № 290; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 627 (z1242 – 13) від 27 черв. 2013. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.

36. Загальні вимоги до фінансової звітності [Електронний ресурс] : Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1, затв. Наказом Міністерства фінансів України № 73; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 2019-VIII (2019-19) від 13 квіт. 2017. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

37. Запаси [Електронний ресурс] : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9, затв. Наказом Міністерства фінансів України № 246; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 1591 (z1556-11) від 9 груд. 2011. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.

38. Зобов'язання [Електронний ресурс] : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11, затв. Наказом Міністерства фінансів України № 20; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 48 (z0341 – 14) від 27 лют. 2014. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.

39. Нематеріальні активи [Електронний ресурс] : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8, затв. Наказом Міністерства фінансів України № 242; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 627 (z1242 – 13) від 27 черв. 2013. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>.

40. Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність [Електронний ресурс] : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27, затв. Наказом Міністерства фінансів України № 617; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 48 (z0341 – 14) від 9 лют. 2014. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1054-03>.

41. Об'єднання підприємств [Електронний ресурс] : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19, затв. Наказом Міністерства фінансів України № 163; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 627 (z1242 – 13) від 27 черв. 2013. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>.

42. Оренда [Електронний ресурс] : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14, затв. Наказом Міністерства фінансів України № 181; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 627 (z1242 – 13) від 27 черв. 2013. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00>.

43. Основні засоби : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7, затв. Наказом Міністерства фінансів України № 92; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 573 (z0789 – 15) від 18 черв. 2016. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

Список інформаційних джерел

44. Податок на прибуток [Електронний ресурс] : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17, затв. Наказом Міністерства фінансів України № 353; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 627 (z1242 – 13) від 27 черв. 2013. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01>.
45. Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва [Електронний ресурс] : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25, затв. Наказом Міністерства фінансів України № 39; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 573 (z0789 – 15) від 18 черв. 2015. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>.
46. Фінансові витрати [Електронний ресурс] : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 31, затв. Наказом Міністерства фінансів України № 415; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 754 (z0883 – 14) від 14 лип. 2014. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0610-06>.
47. Фінансові інвестиції [Електронний ресурс] : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12, затв. Наказом Міністерства фінансів України № 91; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 627 (z1242 – 13) від 27 черв. 2013. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00>.
48. Фінансові інструменти [Електронний ресурс] : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13, затв. Наказом Міністерства фінансів України № 559; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 627 (z1242 – 13) від 27 черв. 2013. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>.
49. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні [Електронний ресурс] : затв. Постановою Правління Національного банку України 637; із змін., внес. згідно з Постановою Національного банку України № 210 (z1109 – 13) від 6 черв. 2013. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0040-05>.
50. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку [Електронний ресурс] : затв. Наказом Міністерства фінансів України № 88; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 427 від 11 квіт. 2017. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>.
51. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань [Електронний ресурс] : затв. Наказом Міністерства фінансів України № 879; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів № 784 від 17 верес. 2015. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>.
52. Положення про порядок компенсації працівникам втрати частини заробітної плати у зв'язку з порушенням термінів її виплати [Електронний ресурс] : затв. Постановою Кабінету Міністрів України № 1427; із змін., внес. згідно з Постановою Кабінету Міністрів № 692 (699 – 99 – п) від 23 квіт. 1994. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1427-97-%D0%BF>.

Список інформаційних джерел

53. Положення про форму та зміст розрахункових документів [Електронний ресурс] : затв. Наказом Міністерства фінансів України №13 від 21 січ. 2016. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/z0220-16.

54. Порядок обчислення середньої заробітної плати [Електронний ресурс] : затв. Постановою Кабінету Міністрів України № 100; із змін., внес. згідно з Постановою Кабінету Міністрів № 542 (542 – 2015 – п) від 29 лип. 2015. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/100-95-%D0%BF>.

55. Порядок оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, за рахунок коштів роботодавців [Електронний ресурс] : затв. Постановою Кабінету Міністрів України № 440 від 26 черв. 2015. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/440-2015-%D0%BF>.

56. Порядок проведення індексації грошових доходів населення [Електронний ресурс] : затв. постановою Кабінету Міністрів України № 1078; із змін., внес. згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 836 від 16 листоп. 2016. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1078-2003-%D0%BF>.

57. Порядок подання фінансової звітності [Електронний ресурс] : затв. постановою Кабінету Міністрів України № 419; із змін., внес. згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 419 (419 – 2015 – п) від 17 черв. 2015. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF>.

58. Перелік видів виплат, що здійснюються за рахунок коштів роботодавців, на які не нараховується єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування [Електронний ресурс] : затв. Постановою Кабінету Міністрів України № 1170 від 22 груд. 2010. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/1170-2010-п.

59. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів [Електронний ресурс] : затв. Наказом Міністерства фінансів України № 2; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів України № 1307 від 10 листоп. 2009. – Режим доступу : http://minfin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=293629&cat_id=293536.

60. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів [Електронний ресурс] : затв. Наказом Міністерства фінансів України № 561; із змін., внес. згідно з Наказом Міністерства фінансів України № 1307 від 10 листоп. 2009. – Режим доступу : http://minfin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=293623&cat_id=293536.

61. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку фінансових витрат [Електронний ресурс] : затв. Наказом Міністерства фінансів України № 1300 від 01 листоп. 2010. – Режим доступу : http://minfin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=293635&cat_id=293536.

Список інформаційних джерел

62. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості [Електронний ресурс] : затв. Наказом Міністерства промислової політики № 373 від 09 лип. 2007.
63. Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : затв. Наказом Міністерства фінансів України №356 від 29 груд. 2000. – Режим доступу : http://minfin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=293587&cat_id=293536.
64. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності [Електронний ресурс] : затв. Наказом Міністерства фінансів України № 433 від 28 берез. 2013. – Режим доступу : http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=382859&cat_id=293536.
65. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства [Електронний ресурс] : затв. Наказом Міністерства фінансів України № 635 від 27 черв. 2013. – Режим доступу : http://minfin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=382876&cat_id=293536.
66. Методичні рекомендації щодо порядку проведення перевірок з питань дотримання суб'єктами господарювання касової дисципліни, повноти оприбуткування виручки від реалізації товарів (послуг) : [Електронний ресурс] : затв. Наказом Держ. подат. адмін. України № 210 від 23 квіт. 2009.
67. Атамас П. Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки : навч. посіб. / П. Й. Атамас. – Київ : Центр. учб. літ., 2010. – 390 с.
68. Бетге Й. Балансоведение / Й. Бетге ; пер. с нем. Новодворский В. Д., Бакаева А. С., Верхова В. А. – М. : Бухгалтер. учет, 2000. – 454 с.
69. Білова Н. Оплата праці / Н. Білова, Н. Чернишова // Податки та бухгалтерський облік. – 2016 – № 50. – 112 с.
70. Білова Н. Річна інвентаризація / Н. Білова, Н. Чернишова // Податки та бухгалтерський облік. – 2015 – № 93. – 112 с.
71. Бондар М. І. Звітність підприємства : навч. посіб. / М. І. Бондар. – Київ : Центр. учб. літ., 2015. – 570 с.
72. Бутинець Ф. Ф. Історія розвитку бухгалтерського обліку : навч. посіб. для студентів / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ЖІТІ, 1999. – 928 с.
73. Бухгалтерський облік за видами економічної діяльності : навч. посіб. / А. Г. Загородній [та ін.] / . – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2014. – 215 с.
74. Бухгалтерський облік. Основи теорії та практики : підручник / А. Г. Загородній [та ін.]. – 3-тє вид., доопрац. і доп. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2012. – 340 с.
75. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: навч.-практич. посіб. / Н. І. Верхоглядова, В. П. Шило, С. Б. Ільїна [та ін.]. – Київ : Центр. учб. літ., 2010. – 536 с.
76. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / Ю. А. Верига, М. О. Виноградова, Т. В. Гладких та ін. – Київ : Центр. учб. літ., 2010. – 500 с.

Список інформаційних джерел

77. Верига Ю. А. Бухгалтерський облік і аудит : термінологічний українсько-російсько-англійський словник / Ю. А. Верига. – Київ : Центр. учб. літ., 2012. – 292 с.
78. Верига Ю. А. Облік і звітність суб'єктів малого підприємництва : навч. посіб. / Ю. А. Верига. – Київ : Центр. учб. літ., 2014. – 264 с.
79. Виноградова М. О. Аудит : навч. посіб. / М. О. Виноградова, Л. І. Жидеєва. – Київ : Центр. учб. літ., 2014. – 654 с.
80. Войнаренко М. П. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту : навч. посіб. / М. П. Войнаренко. – Київ : Центр. учб. літ., 2010. – 484 с.
81. Гуль Т. Індексація та компенсація / Т. Гуль // Податки та бухгалтерський облік : спец. вип. – 2016 – № 22. – 48 с.
82. Дзюба Н. Енциклопедія бухгалтерського обліку : (частина 2) / Н. Дзюба, Н. Чернишова, Н. Білова // Податки та бухгалтерський облік. – 2015 – № 103. – 112 с.
83. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами: навч. посіб. / І. В. Жолнер. – Київ : Центр. учб. літ., 2012. – 365 с.
84. Кім Ю. Г. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення / Ю. Г. Кім. – Київ : Центр. учб. літ., 2014. – 600 с.
85. Крупельницька І. Г. Звітність підприємств: навч. посіб. / І. Г. Крупельницька. – Київ : Центр. учб. літ., 2012. – 232 с.
86. Лишиленко А. В. Бухгалтерський учет : учебн. / А. В. Лишиленко. – Киев : Центр уч. лит., 2011. – 736 с.
87. Нестеренко М. Касові операції : спец. випуск / М. Нестеренко, Н. Чернишова // Податки та бухгалтерський облік. – 2016 – № 40. – 112 с.
88. Нестеренко С. С. Порівняльний аспект нормативного регулювання складових власного капіталу на підприємствах різних форм власності [Електронний ресурс] / С. С. Нестеренко // Ефективна економіка. – 2014. – № 4. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2962>
89. Новицька Н. В. Історичні етапи формування методології обліку розрахунків / Н. В. Новицька // Економічний часопис – XXI. – 2011. – № 11–12. – С. 76 – 79.
90. Облік в галузях економіки: навч. посіб. / З. В. Задорожний, Є. К. Ковальчук, В. М. Панасюк. – Київ : Хай-Тек Прес, 2011. – 360 с.
91. Ольховик О. Експорт: бухгалтерський облік і податок на прибуток / О. Ольховик // Податки та бухгалтерський облік. – 2016 – № 16. – 112 с.
92. Онищенко В. О. Облік у зарубіжних країнах / В. О. Онищенко. – К. : ЦУЛ, 2015. – 570 с.
93. Пасько Т. О. Історія бухгалтерського обліку / Т. О. Пасько. – Київ : Університ. кн., 2015. – 127 с.
94. Пачоли Л. Трактат о счетах и записях / Лука Пачоли ; [изд. подг. Соколов Я.]. – М. : Финансы и статистика, 1983. – 288 с.

Список інформаційних джерел

95. Петренко С.М. Бухгалтерський облік (загальна теорія) : практикум / С. М. Петренко, К. А. Ягмур. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2013. – 72 с.
96. Пшенична А. Ж. Аудит: навч. посіб. / А. Ж. Пшенична. – Київ : Центр учб. літ., 2011. – 315 с.
97. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / І. Б. Садовська. – Київ : Центр учб. літ., 2013. – 688 с.
98. Свіріденко А. Касові операції : спец. випуск / А. Свіріденко, Н. Чернишова // Податки та бухгалтерський облік. – 2016 – № 32. – 112 с.
99. Серпенінова Ю. С. Бухгалтерський облік: загальна теорія / Ю. С. Серпенінова, С. М. Гольцова, І. О. Макаренко; за заг. ред. Ю. С. Серпенінової. – Київ : Університ. кн., 2015. – 336 с.
100. Серпенінова Ю. С. Бухгалтерський облік: загальна теорія : навч. посіб. / Ю. С. Серпенінова, С. М. Гольцова, І. О. Макаренко; за заг. ред. Ю. С. Серпенінової. – Суми : Університет. кн., 2015. – 336 с.
101. Смоляр Л. Г. Облік і аудит : навч. посіб. / Л. Г. Смоляр, Р. Ю. Овчарик, О. В. Кам'янська. – Київ : Ліра-К, 2013. – 616 с.
102. Соколов Я. В. Занимательные очерки истории бухгалтерского учета [Электронный ресурс] / Я. В. Соколов, М. Л. Пятов // Бух.1С. Интернет-ресурс для бухгалтеров-2001. – Режим доступа : <http://www.buh.ru/document.jsp?ID=51&breakIIrISceVINDDDIIIssdssdiDDDD51DI=1#breakIIrISceVINDDDIIIssdssdiDDDD51DI1>.
103. Фінансовий облік : навч. посіб. / В. К. Орлова, М. С. Орлів, С. В. Хома [та ін.]. – Київ, 2010. – 510 с.
104. Чернишова Н. Енциклопедія бухгалтерського обліку : (частина 1) / Н. Чернишова // Податки та бухгалтерський облік. – 2015 – № 85. – 112 с.
105. Чернишова Н. Енциклопедія бухгалтерського обліку : (частина 3) / Н. Чернишова // Податки та бухгалтерський облік. – 2016 – № 14. – 112 с.
106. Чернишова Н. Річна фінансова звітність / Н. Чернишова // Податки та бухгалтерський облік. – 2016 – № 6. – 112 с.
107. Чернишова Н. Статутний капітал ТОВ / Н. Чернишова, Н. Дзюба, Н. Білова, Н. Вороная // Податки та бухгалтерський облік. – 2015 – № 77. – 115 с.
108. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. / В. Г. Швець. – 4-те вид., переробл. і доповн. – Київ : Знання, 2015. – 572 с.

Активи (згідно з *НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»*) – ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

Акцизний податок – непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених ПКУ як підакцизні, який включається до ціни таких товарів (продукції), а також особливий податок на операції з відчуження цінних паперів і операції з деривативами.

Акціонерне товариство – господарське товариство, статунний капітал якого поділено на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями. Акціонери не відповідають за зобов'язаннями товариства і несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, тільки в межах належних їм акцій. За типом акціонерні товариства поділяють на публічні та приватні.

Амортизація необоротних активів (згідно з *П(С)БО 7 «Основні засоби»*) – систематичний розподіл вартості необоротних активів, яка амортизується, протягом строку їх корисного використання.

Аналітичні рахунки (рахунки третього порядку) – рахунки, яку дають детальну характеристику відповідних об'єктів обліку, накопичених на субрахунках, у натуральному, трудовому, грошовому вимірнику.

Асоційовані підприємства (згідно з Господарським кодексом України) – це група суб'єктів господарювання – юридичних осіб, пов'язаних між собою відносинами економічної та/або організаційної залежності у формі участі в статутному фонді та/або управлінні.

Баланс (Звіт про фінансовий стан) – (згідно з *НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»*) – звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

Безнадійна дебіторська заборгованість (згідно з *П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»*) – поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності.

Бібліотечні фонди – активи, до складу яких включають бібліотечні фонди виробничо-господарського призначення; художні бібліотечні фонди.

Біологічний актив (згідно з *П(С)БО 30 «Біологічні активи»*) – тварина або рослина, яка в процесі біологічних перетворень здатана давати сільськогосподарську продукцію та / або додаткові біологічні активи, а також приносити в інший спосіб економічні вигоди.

Брак у виробництві (згідно з *Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій*) – продукція, напівфабрикати, деталі, вузли й роботи, які не відповідають за своєю якістю встановленим стандартам або

технічним умовам і не можуть бути використані за своїм прямим призначенням або можуть використовуватися тільки після додаткових витрат на виправлення.

Валовий прибуток (збиток) – розраховується як різниця між чистим доходом від реалізації продукції (робіт, послуг, товарів) і собівартістю реалізованої продукції (товірів, робіт, послуг) за формою № 2 «Звіт про фінансові результати».

Вартість, що амортизується основних засобів, інших необоротних та нематеріальних активів – первісна або переоцінена вартість основних засобів, інших необоротних та нематеріальних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.

Вексель – цінний папер, який засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця сплатити у визначений строк визначену суму грошей власнику векселя (векселедержателю).

Вилучений капітал – фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у його учасників.

Виробнича собівартість – витрати на виробництво продукції у вартісному вираженні, грошове вираження безпосередніх поточних витрат підприємства, пов'язаних з виробництвом кожного конкретного виду продукції; визначається добутком незавершеного виробництва на початок періоду та виробничих витрат за період і вирахуванням незавершеного виробництва на кінець періоду.

Виробничі витрати (згідно з *Методичними рекомендаціями з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості*) – витрати, які виникли на етапі виробництва і відносяться до конкретного виду продукції (робіт, послуг) та складаються з прямих виробничих витрат (прямих матеріальних витрат, прямих витрат на заробітну плату та інших прямих витрат) і непрямих виробничих витрат (змінних загальнопромислових та постійних розподілених загальнопромислових витрат).

Виробничі запаси – належні підприємству запаси сировини і матеріалів (у тому числі сировини та матеріалів, що перебувають у дорозі та в переробці), будівельні матеріали, запасні частини, матеріали сільськогосподарського призначення, паливо, тара і тарні матеріали, відходи основного виробництва.

Витрати (згідно з *НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»*) – зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками).

Витрати звітного періоду (згідно з *П(С)БО 16 «Витрати»*) – ними визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками) за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.

Витрати періоду (згідно з *Методичними рекомендаціями з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості*) – витрати, які не включають до виробничої собівартості та розглядаються як витрати того періоду, у якому їх було здійснено; адміністративні витрати, витрати на збут продукції та інші операційні витрати.

Відстрочені податкові активи (згідно з *Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій*) – сума податку на прибуток, що підлягає відшкодуванню в наступних періодах унаслідок тимчасової різниці між обліковою та податковою базами оцінки.

Власний капітал (згідно з *НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»*) – частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Внутрішньогосподарський (управлінський) облік – система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством.

Втрати від зменшення корисності (згідно з *П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів»*) – сума, на яку балансова (залишкова) вартість активу перевищує суму його очікуваного відшкодування.

Господарська діяльність – діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва як сукупність окремих господарських операцій, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру.

Господарська операція – факт підприємницької та іншої діяльності (дія або подія), що впливає на стан та викликає зміни в структурі активів (майна), капіталу, зобов'язань і фінансових результатів.

Готова продукція (згідно з *П(С)БО 9 «Запаси»*) – продукція, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу, обробка якої закінчена і яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам та стандартам. Продукцію, що не відповідає наведеним вимогам (крім браку), і роботи, не прийняті замовником, наводять у складі НЗВ.

Грошові документи – поштові марки, сплачені проїзні документи, сплачені путівки до санаторіїв, пансіонатів тощо.

Депонована заробітна плата – заробітна плата, не отримана працівником у відведений на це термін (3 дні) із каси, яка повинна бути повернута на поточний рахунок підприємства та видана у наступний термін видачі заробітної плати.

Дивіденди – частина чистого прибутку, розподілена між учасниками (власниками) відповідно до частки їх участі у власному капіталі підприємства.

Довгосрокові зобов'язання (згідно з *П(С)БО 11 «Зобов'язання»*) – всі зобов'язання, що не є поточними зобов'язаннями.

Довгосрокові фінансові інвестиції (згідно з П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції») – фінансові інвестиції на період більше одного року, а актож усі інвестиції які не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент.

Довгострокова біологічні активи (згідно з П(С)БО 30 «Біологічні активи») – усі біологічні активи, які не є поточними.

Довгострокова дебіторська заборгованість (згідно з П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість») – сума дебіторської заборгованості, яка не виникаю в ході нормального операційного циклу та буде погашена після 12 місяців з дати балансу.

Договір господарський (згідно з Господарським кодексом України) – договір, який відображає зобов'язання, що виникають між суб'єктами господарювання та іншими учасниками відносин у сфері господарювання з підстав, передбачених ГКУ, в силу якого один суб'єкт (зобов'язана сторона, у тому числі боржник) повинен вчинити певну дію господарського чи управлінсько-господарського характеру на користь іншого суб'єкта (виконати роботу, передати майно, сплатити гроші тощо), або утриматися від певних дій, а інший суб'єкт має право вимагати від зобов'язаної сторони виконання її обов'язку.

Договір колективний – договір між власником чи адміністрацією підприємства, з одного боку, і трудовим колективом, представленим профспілковим комітетом, - з другого; у ньому визначається: режим роботи, оплата праці, тривалість відпустки, умови роботи, забезпечення безпеки праці, страхування, пільги, соціальний захист.

Договір купівлі-продажу (згідно з Цивільним кодексом України) – договір, за яким одна сторона (продавець) передає або зобов'язується передати майно (товар) у вланість другій стороні (покупцеві), а покупець приймає або зобов'язується прийняти майно (товар) і сплатит за нього певну грошову суму. Даний договір встановлює умови, обсяг купівлі, продажу товарів (продукції), ціни, умови й способи оплати, строки поставки, спосіб транспортування і відповідні розрахунки, відповідальність сторін за порушення умов договору.

Документооборот (документообіг) – рух документів в обліковому процесі від моменту їх заповнення або отримання від інших підприємств до завершення їх використання та здачі в архів.

Доходи (згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності») – збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників).

Екологічний податок – загальнодержавний обов'язковий платіж, що стягується з фактичних обсягів викидів в атмосферне повітря, скидів у водні об'єкти забруднюючих речовин, розміщення відходів, фактичного обсягу радіоактивних відходів, які тимчасово зберігаються їх виробниками,

фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 1 квітня 2009 року.

Еквіваленти грошових коштів (грошей) (згідно з *НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»*) – короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, що вільно конвертуються у певні суми грошей і які характеризуються незначним ризиком зміни вартості.

Елемент витрат (згідно з *П(С)БО 16 «Витрати»*) – сукупність економічно однорідних витрат.

Емісійний дохід – дохід, пов'язаний з придбанням акцій за ціною, вищою за їхню номінальну вартість у акціонерних товариствах.

Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (єдиний внесок) – консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами державного соціального страхування.

Єдиний грошовий вимірник (згідно з *НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»*) – принцип формування фінансової звітності, який передбачає вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності в єдиній грошовій одиниці.

Забезпечення (згідно з *П(С)БО 11 «Зобов'язання»*) – зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення на дату балансу.

Загальновиробничі витрати – непрямі витрати, які виникли на етапі виробництва, пов'язані з цим організацією й управлінням і які підлягають розподілу між видами виготовленої продукції й включаються до виробничої собівартості у межах виконання нормальної виробничої потужності за звітний період.

Залишкова вартість (згідно з *П(С)БО 7 «Основні засоби»*) – різниця між первісно (переоціненою) вартістю необоротного активу та сумою його накопиченої амортизації (зносу).

Запаси (згідно з *П(С)БО 9 «Запаси»*) – активи, які утримуються підприємством для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції; виконання робіт надання послуг, а також управління підприємством.

Збиток (згідно з *НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»*) – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.

Звичайна ціна – ціна товарів (робіт, послуг), визначена сторонами договору, якщо інше не встановлено цим Кодексом. Якщо не доведено зворотне, вважається, що така звичайна ціна відповідає рівню ринкових цін.

Звіт про рух грошових коштів (згідно з *НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»*) – звіт, який відображає надходження і вибуття грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, фінансової та іншої діяльності.

Звіт про власний капітал (згідно з *НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»*) – звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) – звіт про доходи, витрати і фінансові результати та сукупний дохід.

Земельний податок – обов'язковий платіж, що стягується з власників земельних ділянок та земельних часток (паїв), а також постійних землекористувачів.

Знос основних засобів (згідно з *П(С)БО 7 «Основні засоби»*) – сума амортизації об'єкта основних засобів з початку його корисного використання; поступове систематичне списання вартості основних засобів у процесі їх корисного використання, пов'язане з їх фізичним і моральним старінням.

Зобов'язання (згідно з *НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»*) – заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

Ідентифікована собівартість (згідно з *П(С)БО 9 «Запаси»*) – оцінка вартості запасів, які відпускаються, та послуг, що виконуються для спеціальних замовлень і проектів, а також запаси, які не замінюють одне одного.

Інвентаризація (від лат. – опис майна) – елемент методу бухгалтерського обліку, який є способом виявлення в натурі фактичної наявності матеріальних цінностей, грошових коштів і розрахунків; це перевірка наявності й стану об'єкта шляхом огляду, підрахунку, зважування, обміру тощо.

Інвестиції – господарські операції, що передбачають придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав та/або цінних паперів в обмін на кошти або майно. Інвестиції поділяються на:

1) капітальні інвестиції – господарські операції, що передбачають придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомої власності, інших основних засобів і нематеріальних активів, що підлягають амортизації відповідно до норм Кодексу;

2) фінансові інвестиції – господарські операції, що передбачають придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та / або інших фінансових інструментів. Фінансові інвестиції поділяються на:

- **прямі інвестиції** – господарські операції, що передбачають внесення коштів або майна в обмін на корпоративні права, емітовані юридичною особою при їх розміщенні такою особою;

• портфельні інвестиції – господарські операції, що передбачають купівлю цінних паперів, деривативів та інших фінансових активів за кошти на фондовому ринку або біржовому товарному ринку;

1) реінвестиції – господарські операції, що передбачають здійснення капітальних або фінансових інвестицій за рахунок прибутку, отриманого від інвестиційних операцій.

Інструкція по застосуванню Плану рахунків бухгалтерського обліку (згідно з *Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій*) – нормативний документ, який встановлює призначення і порядок ведення рахунків бух обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб (крім банків і бюджетних установ) незалежно від форм власності, організаційно-правових форм і видів діяльності, а також виділених на окремий баланс філій, відділень та інших відособлених підроділів.

Інструменти, прилади, інвентар (меблі) – ріжучі, ударні, давильні й ущільнюючі знаряддя праці, включаючи ручні механізовані знаряддя, які працюють за допомогою електроенергії, стисненого повітря тощо, а також будь-які пристрої для обробки матеріалів, виконання монтажних робіт, виробничий інвентар, обладнання для охорони праці та меблі.

Інші малоцінні необоротні матеріальні активи – активи, до складу яких включають музейні експонати, експонати, інші предмети.

Інші необоротні матеріальні активи (згідно з *Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій*) – необоротні матеріальні активи, які не знайшли відображення на інших субрахунках рахунка «Інші необоротні матеріальні активи». Тут відображається вартість сценічно-постановочних предметів, вартість завершених капітальних інвестицій в об'єкти операційної оренди (модернізація, модифікація тощо).

Калькулювання – це спосіб визначення собівартості одиниці продукції, робіт, послуг, що включає групування витрат, розмежування витрат між об'єктами калькулювання та визначення собівартості окремих виробів (робіт, послуг).

Калькуляція (згідно з *Методичними рекомендаціями з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості*) – представлений у табличній формі бухгалтерський розрахунок витрат у грошовому вираженні на виробництв одиниці виробу або партії виробів, а також на виконання робіт і послуг.

Капіталізація фінансових витрат (згідно з *П(С)БО 31 «Фінансові витрати»*) – включення фінансових витрат до собівартості кваліфікаційного активу.

Каса – приміщення або місце здійснення готівкових розрахунків, а також приймання, видачі, зберігання готівкових коштів, інших цінностей, касових документів.

Касові операції – операції підприємств (підприємців) між собою та з фізичними особами, що пов'язані з прийманням і видачею готівки під час проведення розрахунків через касу з відображенням цих операцій у відповідних книгах обліку.

Користувачі звітності (згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності») – фізичні або юридичні особи, що потребують інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень.

Корпоративні права – права особи, частка якої визначається у статутному фонді (майні) господарської організації, що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та статутними документами.

Ліквідаційна вартість (згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби») – сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їхнього корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією).

Ліміт залишку готівки в касі – граничний розмір суми готівки, що може залишитися в касі в позаробочий час.

Малоцінні необоротні матеріальні активи (згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій) – предмети, строк корисного використання яких більше одного року, зокрема спеціальні інструменти і спеціальні пристосування, вартість яких погашається нарахуванням зносу за встановленою підприємством ставкою (нормою) з урахуванням очікуваного способу використання таких об'єктів та інші предмети, які за вартісними ознаками підприємством зараховано до складу малоцінних необоротних матеріальних активів.

Малоцінні та швидкозношувані предмети (згідно з П(С)ПО 9 «Запаси») – запаси, що належать підприємству та знаходяться у складі запасів; до МШП належать предмети, що використовуються не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він перевищує один рік, зокрема: інструменти, господарський інвентар, спеціальне оснащення, спецодяг тощо.

Метод калькулювання (метод визначення собівартості) – це спосіб обчислення собівартості конкретного виду продукції (робіт.ю послуг) в залежності від визначених підприємством особливостей технологічного процесу, обліку та управління.

Метод участі в капіталі – метод обліку фінансових інвестицій, згідно з яким балансова вартість інвестицій відповідно збільшується або зменшується на суму збільшення або зменшення частки інвестора у власному капіталі об'єкту інвестування.

Монетарні статті – статті балансу про грошові кошти, а також про такі активи й зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у фіксованій (або визначеній) сумі грошей або їхніх еквівалентів.

Напівфабрикати (згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій) – прооудція, що не пройшла всіх установлених технологічним процесом стадій виробництва й потребує доопрацювання або укомплектування; напівфабрикати, крім використання у виробництві, реалізують на сторону як готову продукцію.

Незавершене виробництво (НЗВ) (згідно з П(С)ПО 9 «Запаси») – не закінчені обробкою і складанням деталі, вузли, вироби або внаслідок незакінчених технологічних процесів.

Нематеріальний актив (згідно з П(С)БО 8 «Нематеріальні активи») – немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований: право власності на результати інтелектуальної діяльності, у тому числі промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності (інтелектуальної власності), право користування майном та майновими правами платника податку в установленому законодавством порядку, в тому числі придбані в установленому законодавством порядку права користування природними ресурсами, майном та майновими правами.

Необоротні активи (згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності») – всі активи, що не є оборотними; активи, строк використання яких перевищує 12 місяців або один операційний цикл, та які переносять свою вартість на собівартість виготовленої продукції (проданих товарів, виконаних робіт, наданих послуг) частинами шляхом нарахування амортизації (зносу): будівлі, споруди, транспортні засоби, офісне обладнання тощо.

Неоплачений капітал – сума заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу протягом першого року діяльності товариства з моменту державної реєстрації.

Неподібні активи – активи, які мають різне функціональне призначення та мають різну справедливу вартість.

Неприбуткові підприємства, установи та організації – підприємства, установи та організації, основною метою діяльності яких є не отримання прибутку, а провадження благодійної діяльності та меценатства і іншої діяльності, передбаченої законодавством.

Непрямі витрати (згідно з Методичними рекомендаціями з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості) – витрати, які не

можуть бути віднесені безпосередньо до певного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом.

Нормативні витрати (згідно з П(С)ПО 9 «Запаси») – оцінка вартості запасів із застосуванням норм витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які встановлені підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін. Оцінка продукції за нормативними витратами коригується до фактичної виробничої собівартості.

Об'єкт витрат (згідно з П(С)ПО 16 «Витрати») – продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їхнім виробництвом (виконанням) витрат.

Облікова політика (згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності») – сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

Облікові реєстри – носії інформації спеціального формату і будови (паперові, машинні), призначені для реєстрації, групування та узагальнення господарських операцій, оформлених відповідними первинними документами.

Оборотна відомість за рахунками синтетичного обліку – зведення оборотів і сальдо за всіма синтетичними рахунками, призначене для перевірки облікових записів, складання нового балансу та загального ознайомлення зі станом і змінами господарських засобів.

Оборотні активи (згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності») – гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців або один операційний цикл, та які переносять свою вартість на собівартість виготовленої продукції (проданих товарів, виконаних робіт, наданих послуг) повністю за визначений вище період (тобто споживаються повністю): сировина, матеріали, паливо, запасні частини, готова продукція, товари, грошові кошти, поточна дебіторська заборгованість.

Операційна діяльність (згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності») – основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю.

Операційний цикл (згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності») – проміжок часу між придбанням запасів для провадження діяльності і отриманням грошей та їх еквівалентів від реалізації виробленої з них продукції або товарів, послуг.

Основна діяльність (згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності») – операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу.

Основні засоби (згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби») – матеріальні активи, які підприємство уримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здання в оренду іншим

особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Пасиви – капітал (власний капітал) та зобов'язання.

Пайовий капітал – сукупність коштів фізичних і юридичних осіб, добровільно розміщених у товаристві для здійснення його фінансово-господарської діяльності, це складова викладеного, зареєстрованого власного капіталу.

Пеня – сума коштів у вигляді відсотків, нарахованих на суми грошових зобов'язань, не сплачених у встановлені законодавством терміни.

Первинний документ – (згідно з ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні») – документ, який містить відомості про господарську операцію та підтверджує її здійснення.

Первісна вартість – вид оцінки, яка застосовується для всіх об'єктів обліку і якою визначається фактична (історична) собівартість активів; вона включає суму всіх витрат, пов'язаних з придбанням (виготовленням активів) і доведенням їх до придатного для використання стану: ціна придбання (купівельна ціна) або собівартість виготовлення, витрати на доставку, налагодження, установку, страхування ризиків доставки, монтажні роботи.

Переоцінена вартість (згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби») – вартість необоротних активів після їх переоцінки.

Пересортиця – результат інвентаризації, за якого виникають лишки одних і нестачі інших матеріальних цінностей як результат заміни одного сорту іншим при відпуску товарно-матеріальних цінностей.

Поворотна фінансова допомога – сума коштів, що надійшла платнику податків у користування за договором, який не передбачає нарахування процентів або надання інших видів компенсацій у вигляді плати за користування такими коштами, та є обов'язковою до повернення.

Пов'язані особи – юридичні та/або фізичні особи, взаємовідносини між якими можуть впливати на умови або економічні результати їх діяльності чи діяльності осіб, яких вони представляють і які відповідають будь-якому з наведених нижче ознак:

– юридична особа, яка здійснює контроль за господарською діяльністю платника податку або контролюється таким платником податку або перебуває під спільним контролем з таким платником податку;

– фізична особа або члени його сім'ї, які здійснюють контроль за платником податку;

– посадова особа платника податку, уповноважена здійснювати від імені платника податку юридичні дії, спрямовані на встановлення, зміну або припинення правових відносин, а також члени його сім'ї;

– платники податку – учасники об'єднання підприємств незалежно від його виду та організаційно-правової форми, які здійснюють свою господарську діяльність шляхом утворення такого об'єднання.

Податкове зобов'язання – сума коштів, яку платник податків, у тому числі податковий агент, повинен сплатити до відповідного бюджету як податок або збір на підставі, в порядку та строки, визначені податковим законодавством.

Податкове зобов'язання з ПДВ – загальна сума податку на додану вартість, одержана (нарахована) платником податку в звітному (податковому) періоді.

Податковий кредит з ПДВ – сума, на яку платник податку на додану вартість має право зменшити податкове зобов'язання звітного (податкового) періоду, визначена згідно з розділом V Податкового кодексу України.

Подібні об'єкти (згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби») – об'єкти, які мають однакове функціональне призначення та однакову справедливу вартість (різниця між справедливою вартістю об'єктів обміну не повинна перевищувати 10%).

Постійні загальновиробничі витрати (згідно з П(С)ПО 16 «Витрати») – витрати на обслуговування і управління виробництвом, що залишаються незмінними при зміні обсягу діяльності в релевантному діапазоні.

Поточна дебіторська заборгованість (згідно з П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість») – сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом 12 місяців з дати балансу.

Поточні біологічні активи (згідно з П(С)БО 30 «Біологічні активи») – біологічні активи тваринництва (зокрема, тварин, що перебувають на вирощуванні та відгодівлі, птиці, звірів, кролів, сімей бджіл, а також худоби, вибракуюваної з основного стада й реалізованої без ставлення на відгодівлю, тварин, прийнятих від населення для реалізації) та рослинництва, які оцінюються за справедливою вартістю (зокрема, зернові, технічні, овочеві та інші культури тощо).

Поточні фінансові інвестиції – інвестиції на строк, що не перевищує один рік, які можна вільно реалізовувати в будь-який момент (крім інвестицій, які є еквівалентами грошових коштів).

Прибуток (згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності») – сума, на чку доходи перевищують пов'язані з ними витрати.

Природний убуток у межах норм – результат інвентаризації, за якого виникає нестача, але її кількісна та вартісна оцінка знаходиться в межах, визначених законодавчо, й дозволяє списати нестачу за рахунок організації без визначення винних осіб.

Продаж (реалізація) товарів – будь-які операції, що здійснюються згідно з договорами купівлі-продажу, міни, поставки та іншими

господарськими, цивільно-правовими договорами, які передбачають передачу прав власності на такі товари за плату або компенсацію незалежно від строків її надання, а також операції з безоплатного надання товарів. Не вважаються продажем товарів операції з надання товарів у межах договорів комісії (консигнації), поруки, схову (відповідального зберігання), доручення, довірчого управління, оперативного лізингу (оренди), інших цивільно-правових договорів, які не передбачають передачі прав власності на такі товари.

Проценти – дохід, який сплачується (нараховується) позичальником на користь кредитора як плата за використання залучених на визначений або невизначений строк коштів або майна.

Прямі витрати (згідно з П(С)ПО 16 «Витрати») – витрати, які можуть бути віднесені безпосередньо до певного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом.

Регістри аналітичного обліку – вид облікових реєстрів за ступенем узагальнення облікової інформації, які ведуться в розрізі аналітичних рахунків, відкритих до певного синтетичного рахунка (картки складського обліку сировини і матеріалів).

Резервний капітал – сума резервів, створених відповідно до чинного законодавства або в установчих документів, за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства.

Резиденти – це:

1) юридичні особи та їх відокремлені особи, які створені і здійснюють свою діяльність відповідно до законодавства України з місцезнаходженням як на її території, так і за її межами;

2) дипломатичні представництва, консульські установи та інші офіційні представництва України за кордоном, які мають дипломатичні привілеї та імунітет;

3) фізична особа-резидент – фізична особа, яка має місце проживання в Україні.

Регістри синтетичного обліку – вид облікових реєстрів за ступенем узагальнення облікової інформації, які ведуться в розрізі синтетичних рахунків.

Рентна плата – загальнодержавний податок, який справляється за користування надрами для видобування корисних копалин; за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин; за користування радіочастотним ресурсом України; за спеціальне використання води; за спеціальне використання лісових ресурсів; за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України.

Робочий план рахунків – сукупність усіх рахунків підприємства, яка відображає специфіку галузі та виду діяльності, визначає зміст аналітичного обліку та характер форми обліку; складається і застосовується підприємством самостійно.

Середньозважена собівартість (згідно з П(С)БО 9 «Запаси») – «усереднена» оцінка вартості запасів, яка проводиться щодо кожної одиниці запасів шляхом ділення сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітного місяця і вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця і одержаних у звітному місяці запасів.

Синтетичні рахунки (рахунки першого порядку) – рахунки, які надають узагальнені дані тільки у грошовому вимірнику з економічно однорідних груп об'єктів обліку (засобів, джерел їх утворення і господарських операцій).

Собівартість реалізованих товарів (згідно з П(С)ПО 16 «Витрати») – собівартість, яка визначається за П(С)БО 9 «Запаси».

Собівартість реалізованої продукції (роботи, послуги) (згідно з П(С)ПО 16 «Витрати») – собівартість, яка складається з виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), яка була реалізована протягом звітного періоду, і нерозподілених постійних загальновиробничих витрат та понаднормативних виробничих витрат.

Справедлива вартість (згідно з П(С)БО 19 «Об'єднання підприємства») – сума, за якою може бути здійснений обмін активу, або оплата зобов'язання в результаті операцій між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами.

Статутний капітал – зафіксована в установчих документах загальна вартість активів, які є внеском власників (учасників) до капіталу підприємства.

Строк корисного використання (експлуатації) – очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватись підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг).

Суб'єкт господарювання (господарюючий суб'єкт) – зареєстрована у встановленому законодавством порядку юридична особа незалежно від її організаційно-правової форми та форми власності, яка здійснює господарську діяльність, крім органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності.

Товари (згідно з П(С)БО 9 «Запаси») – товарно-матеріальні цінності (ТМЦ), що надійшли на підприємство з метою продажу. Використовують в основному збутові, торговельні та заготівельні підприємства й організації, а також підприємства громадського харчування.

Транспортно-заготівельні витрати (згідно з П(С)БО 9 «Запаси») – затрата на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до до місця їхнього використання, включаючи витрати зі стархування ризиків транспортування запасів.

Фактична виробнича собівартість – грошове вираження безпосередніх фактичних поточних витрат підприємства, пов'язаних з виробництвом продукції (робіт, послуг), в цілому по підприємству і частина витрат, яка

необхідна для оцінки вартості певного об'єкту калькулювання; визначається за кредитом рахунка 23 «Виробництво».

Фінансова звітність (згідно з *НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»*) – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітній період.

ФІФО-метод (згідно з *П(С)БО 9 «Запаси»*) – оцінка вартості запасів за припущенням, що запаси використовуються у тій послідовності, в якій вони надходили на підприємство (відображені у бухобліку), тобто запаси, які першими відпускаються у виробництво (продаж та інше вибуття), оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів.

Форма бухгалтерського обліку – сукупність облікових реєстрів для відображення господарських операцій у певній послідовності, певна організація записів на рахунках, а також рівнів використання технічних засобів реєстрації та обліку інформації.

Ціна продажу (згідно з *П(С)БО 9 «Запаси»*) – оцінка вартості запасів, яка заснована на застосуванні підприємством роздрібною торгівлі середнього процента торговельної націнки товарів, якщо номенклатура товарів значна і змінна, а рівень торговельної націнки приблизно однаковий.

Чиста вартість реалізації дебіторської заборгованості (згідно з *П(С)БО 10 «Дебіторська заборговність»*) – сума поточної дебіторської заборгованості за вирахуванням резерву сумнівних боргів.

Чиста вартість реалізації запасів (згідно з *П(С)БО 9 «Запаси»*) – очікувана ціна реалізації запасів в умовах звичайної діяльності за вирахуванням очікуваних витрат на завершення їх виробництва та реалізацію. Наприклад, запаси відображаються за чистою вартістю реалізації, якщо на дату балансу їх ціна знижена або вони зіпсовані, застаріли, або іншим чином втратили первісно очікувану економічну вигоду.

Чиста вартість реалізації необоротного активу (згідно з *П(С)БО 7 «Основні засоби»*) – справедлива вартість необоротного активу за вирахуванням очікуваних витрат на його реалізацію.

Штрафна санкція (фінансова санкція, штраф) – плата у вигляді фіксованої суми та / або відсотків, що справляється з платника податків у зв'язку з порушенням ним вимог податкового законодавства та іншого законодавства, контроль за дотриманням яких покладено на контролюючі органи, а також штрафні санкції за порушення в сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Навчальне видання

МИКОЛЕНКО Олена Петрівна

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК
для студентів вищих навчальних закладів
у 2 частинах

Частина 2

В авторській редакції
Комп'ютерний набір *О. П. Миколенко*

Підписано до друку 16.12.2017. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура «Таймс».
Ум. друк. арк. 12,00. Обл.-вид. арк. 11,55.
Тираж 300 пр. Зам №

План 2017/18 навч. р., поз. № 12 в переліку робіт кафедри

Видавництво
Народної української академії
Свідоцтво № 1153 від 16.12.2002.

Надруковано у видавництві Народної української академії
Україна, 61000, Харків, МСП, вул. Лермонтовська, 27.